

**DEN EVANGELISK LUTHERSKE FRIKIRKE
FORFATNINGSUTVALGET**

**FORFATNING, REGLEMENT
OG
ØVRIGE BESTEMMELSER**

FORORD

Forfatningsutvalget fikk i begynnelsen av november 2013 i oppdrag å foreta en total gjennomgang av forfatning og reglement for Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Oppdraget ble gitt av synodestyret. For å gjennomføre oppdraget fikk utvalget tilført en stillingsressurs på 40 prosent over et tidsrom på 11 måneder. I begynnelsen av februar 2014 godkjente synodestyret prosjektbeskrivelsen.

Forfatningsutvalgets arbeid har vært både omfattende og interessant.

I henhold til prosjektbeskrivelsen, som forutsatte at arbeidet skulle være klart til presentasjon for Synoden 2014, legges nå utredningen om Den Evangelisk Lutherske Frikirkes forfatning, reglement og øvrige bestemmelser fram. Når det gjelder videre behandling av utredningen viser vi til kapittel 2.

Det er vår intensjon at det arbeidet vi har utført kan bidra til gode ordninger for vår kirke. Ordninger som er med på å gjøre oss mer fokusert på det som er kirkens hovedoppgave, nemlig å bringe Guds ord til stadig nye mennesker.

Forfatningsutvalget takker for oppdraget og ser fram til å presentere utredningen for Synoden 2014. Videre takker vi alle som har kommet med innspill til arbeidet.

Stavern 30.10.2014.

Harry Hanssen
(Leder)

Brit Løvgren
(Nestleder)

Birger Løvlie

Gudmund Noddeland Myhren

Trine H. Syvertsen

Øyvind Tveit

Anne Solberg

Randi Nordlie
(1. varamedlem)

Inger Fredheim
(2. varamedlem)

INNHOLDSFORTEGNELSE

| | | | |
|-----|--|------|-----|
| 1 | Innledning | side | 3. |
| 2 | Sammendrag og tilrådning om videre behandling | " | 5. |
| 3 | Kirkeordning | " | 7. |
| 3.1 | Valg av forfatning for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i 1877 | " | 7. |
| 3.2 | Forfatningsendringer i Den Evangelisk Lutherske Frikirke | " | 13. |
| 3.3 | Misjon og kirkedannelse, kirkeforfatning i misjonssammenheng | " | 21. |
| 4. | Organisering av forfatning, reglement og øvrige bestemmelser | " | 26. |
| 4.1 | Organisering av gjeldende bestemmelser | " | 26. |
| 4.2 | Tilrådning | " | 28. |
| 5. | Betegnelser i forfatning, reglement og øvrige bestemmelser | " | 33. |
| 5.1 | Betegnelser i gjeldende bestemmelser | " | 33. |
| 5.2 | Tilrådning | " | 35. |
| 6 | Drøfting av forfatning, reglement og øvrige bestemmelser | " | 37. |
| 6.1 | Overordnede prinsipper for kirkeordningen | " | 37. |
| 6.2 | Behov for presiseringer i, og henvendelser/innspill om, gjeldende bestemmelser | " | 38. |
| 6.3 | Tilrådning | " | 55. |
| 7 | Anbefaling om endringer i forfatning, reglement og øvrige bestemmelser | " | 60. |
| 8 | Litteraturliste | " | 69. |
| 9 | Vedlegg | " | 71. |
| 1. | Skjematisk framstilling av tilrådd organisering av bestemmelsene for Den Evangelisk Lutherske Frikirke | | |
| 2. | Anbefalt ordlyd i forfatning og reglement for Den Evangelisk Lutherske Frikirke | | |

1 INNLEDNING

Både omkring 1970 og mot slutten av 1980-årene ble det foretatt til dels betydelige endringer i bestemmelsene for Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Når bestemmelsene nå gjennomgås på nytt er det naturlig å vurdere både prinsipielle spørsmål knyttet til vår kirkeordning, og konkrete anbefalinger til større og mindre endringer i forfatning og reglement. Det er et viktig anliggende å finne fram til organisering og formulering av bestemmelsene som gir god oversikt og er lett å forstå.

I starten av arbeidet ble menigheter og enkeltpersoner invitert til å komme med innspill til arbeidet. Forfatningsutvalget har også møtt tilsynsmennene og fått deres innspill. Over tid har det kommet mange henvendelser til Forfatningsutvalget, om tolkning av gjeldende bestemmelser. Disse og andre henvendelser, samt behov for presisering av bestemmelsene som utvalget har registrert gjennom sitt ordinære arbeid, utgjør en betydelig bakgrunn for denne utredningen. Alle henvendelsene er vurdert og omtalt i utredningen.

Underveis i utredningsprosessen har følgende 12 personer fått tilsendt manuskript og blitt gitt mulighet til å kommentere innholdet, før den endelige teksten ble vedtatt:

Geir Lande, Raymond Lillevik, Gjermund Løyning, Leif Erik Nilsen, Leif Gunnar Sandvand, Jostein Senumstad, Terje Solberg, Elisabeth Solvang, Gunhild Grande Stærk, Linn Sæbø, Aasa Thorstvedt og Unni Westli.

Ikke alle har benyttet seg av muligheten til å kommentere, men de kommentarene som er kommet har vært nyttig for vurderinger som ligger bak Forfatningsutvalgets anbefalinger.

I april 2014 arrangerte Forfatningsutvalget, sammen med synodestyret, en egen konferanse om vår forfatning. 40 personer deltok på konferansen som ble arrangert i kirken til Oslo Vestre menighet. I forbindelse med konferansen, og i tiden etterpå, kom det nye innspill til utredningsarbeidet.

Forfatningsutvalgets intensjon med arbeidet har vært at vår kirke skal ha klare og tydelige bestemmelser, noe som vil redusere muligheten for ulike tolkninger av disse. Samtidig har det vært et mål at bestemmelsene skal gi menighetene, innenfor avklarte rammer, mulighet til lokale tilpasninger.

Utredningen er kort sammenfattet i kapittel 2 sammen med Forfatningsutvalgets tilrådning om videre behandling.

Deretter er det, i kapittel 3, redegjort for prinsippene i kirkeordningen fra 1877 for Den Evangelisk Lutherske Frikirke og senere foretatte endringer i forfatningen. Kapitlet inneholder også en redegjøring for andre kirkeordninger og bygger i sin helhet på Birger Løvliens og Terje Solbergs innledninger under forfatningskonferansen 24.04.2014.

I kapittel 4 er det redegjort for hvordan gjeldende bestemmelser er organisert på flere nivåer. Kapitlet inneholder også Forfatningsutvalgets tilrådning om en forenklet organisering av gjeldende bestemmelser.

Videre er det, i kapittel 5, drøftet betegnelser som benyttes i forfatning og reglement. Kapitlet inneholder Forfatningsutvalgets tilrådning i forhold til hvilke betegnelser som bør benyttes.

I kapittel 6 drøftes overordnede prinsipper for kirkeordningen. Videre er det foretatt en drøfting av samtlige innspill til forfatningsrevisjonen som utvalget mottok.

Forfatningsutvalgets anbefalinger om endringer av gjeldende bestemmelser er presentert i kapittel 7.

Til slutt er det tatt med en oversikt over relevant litteratur (kapittel 8) og en skjematisk oversikt over Forfatningsutvalgets anbefalte organisering av kirkens bestemmelser og en fullstendig ordlyd (kapittel 9).

2 SAMMENDRAG OG TILRÅDNING OM VIDERE BEHANDLING

Forfatningsutvalget anbefaler både en forenklet organisering av bestemmelsene og en rekke endringer i betegnelser og innhold i bestemmelsene.

Utvalget anbefaler en betydelig forenkling av måten bestemmelsene er organisert på. Nåværende 12 reglement anbefales slått sammen til ett reglement, som består av fem deler. Disse delene samsvarer med de fem delene forfatningen anbefales inndelt i. I tillegg anbefales en del enkeltbestemmelser og retningslinjer innarbeidet i reglementet. Forfatningsutvalget anbefaler endringer i en del betegnelser, som for eksempel pastor i stedet for forstander og leder/nestleder i stedet for formann/nestformann. Videre anbefaler utvalget en rekke større og mindre endringer av formuleringer i forfatning og reglement. Hovedanliggende er at forfatningen skal innehold prinsipielle anliggender som ikke skal være gjenstand for stadige endringer, mens reglementet inneholder detaljbestemmelsene.

Disse anbefalingene er gjengitt i siste del av kapitlene 4, 5 og 6, før en helhetlig framstilling av anbefalt forfatning og reglement presenteres i kapittel 7 og 9.

Synoden 2014 skal ta endelig stilling til to forfatningsendringer ved andregangsbehandling. Det gjelder betegnelsene tilsynsområde og tilsynsråd i stedet for presbyterium, samt tilsynsmennenes plass i synoden. I utredningens kapittel 7 og vedlegg 2 er vedtaket fra førstegangsbehandling brukt, mens någjeldende bestemmelser er satt i parentes. Etter behandling i Synoden 2014 vil opplysninger om synodens vedtak tas med som fotnoter.¹

Til Synoden 2014 foreligger også forslag til førstegangsbehandling av endringer i forfatningen. Det gjelder organisering av tilsynet i menighetene, nedlegging av synoderådet og endringer i bestemmelsene for medlemskap. Også disse anliggender er vurdert i denne utredningen og forfatningsutvalget anbefalinger er tatt med.

Når det gjelder tilsynet i menighetene er utvalget enig i synodestyrets hovedanliggende, men anbefaler at kall av tilsynsmenn forankres i presbyteriene. Utvalget har også anbefalinger om mer fleksibilitet i forhold til stillingsstørrelse og hvem som skal være tilsynsmannens stedfortreder.

Forfatningsutvalget anbefaler ikke at synoderådet legges ned, men at det gis endret sammensetning og organiseres som et fagutvalg for læresaker og teologi. Endelig beslutningsmyndighet i slike saker anbefales lagt til synoden.

Forfatningsutvalget slutter seg til anliggende i synodestyrets forslag til endringer i bestemmelsene om medlemskap, men anbefaler en litt annen formulering.

¹ Det samme gjelder opplysninger om aktuelle førstegangsvedtak i Synoden 2014.

Det vil være en stor fordel om Forfatningsutvalgets utredning og forslagene til førstegangsbehandling av forfatningsendringer behandles under ett. Med tanke på en slik behandling er derfor forslagene tatt inn som egne alternativer i vedlegg 2 av utredningen. Når det gjelder forslaget om nedlegging av synoderådet er både forslaget fra Oslo Vestre menighet og synodestyret tatt med.

Forfatningsutvalgets utredning kan imidlertid ikke behandles av den ordinære samlingen av Synoden 2014, i og med at den ikke har vært til behandling i menighetene.

Forfatningsutvalget har heller ikke forslagsrett til synoden, så utredningen må formelt framlegges for synoden av et organ som har slik rett.

Dersom de foreliggende forslagene til førstegangsbehandling av forfatningsendringer i Synoden 2014 vedtas med mellom 50 og 80 prosents flertall i 2014, vil det medføre en rekke nye forutsetninger for behandling av Forfatningsutvalgets utredning i 2017. I tillegg til at behandlingen da vil strekke seg over lang tid, vil det innebære ekstra arbeid.

Det mest effektive behandlingsmåten vil være at Synoden 2014 forholder seg til Forfatningsutvalgets utredning og sakene om forfatningsendring på følgende måte:

1. Presentasjonen av Forfatningsutvalgets utredning tas til orientering.
2. Forslag til andregangsbehandling av endringer i forfatningen behandles i henhold til sakslista. Slike saker skal behandles på første ordinære synode etter førstegangsbehandling.
3. Forslag til førstegangsbehandling av endringer i forfatningen behandles av en ekstraordinær samling av synoden, og sammen med Forfatningsutvalgets utredning.
4. Forfatningsutvalgets utredning sendes til behandling og høring i menighetene og presbyteriene første halvår 2015.

Sluttbehandling av forslagene til førstegangsbehandling av endringer i forfatningen og Forfatningsutvalgets anbefaling vil da være ferdig senest i 2017.

3 KIRKEORDNING

I dette kapitlet redegjøres det først (kapittel 3.1) for prinsipielle sider ved den kirkeordning som Den Evangelisk Lutherske Frikirke valgte ved dannelsen i 1877. Redegjøringen er skrevet av Birger Løvlie og er identisk med hans innledning om presbyterianisme på luthersk grunn på forfatningskonferansen 24.04.2014. Deretter (kapittel 3.2) er endringer i forfatningen fram til 2011 gjennomgått. Denne delen er skrevet av Terje Solberg og er identisk med hans innledning på forfatningskonferansen, også den om presbyterianisme på lutherske grunn, 24.04.2014. Til slutt (kapittel 3.3) er det tatt med eksempler på andre kirkeordninger. Denne delen er skrevet av Birger Løvli og er basert på hans innledning på forfatningskonferansen den 24.04.2014. Litteraturoversikt er tatt med i kapittel 8.

3.1 Valg av forfatning for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i 1877

Innledning

Norge fikk ny grunnlov i 1814. Den var på mange måter svært liberal. Forsamlingen hadde til og med vedtatt en setning i §2 om full religionsfrihet, men den forsvant på uforståelig vis i den siste redigeringen (og kom ikke på plass før i 1964). Grunnlovsforsamlingen forutsatte at Stortinget skulle revidere lovene i tida som fulgte. Det skjedde i flere omganger. Ny skolelov kom i 1828, formannskapslovene i 1837 og ny kriminallov i 1842. Den kirkelige lovgivningen ble bare gjenstand for reparasjoner. I 1842 ble omsider Konventikkelplakaten opphevet og tre år senere fikk vi den første dissenterloven, som gav adgang til å opprette kristne forsamlinger utenfor statskirken. Fortsatt gjaldt Grunnlovens bestemmelse om at bare lutheranere kunne inneha statlige embeter. Den ble opphevet i 1894, i en tid da «statskirkens tvangskarakter ble mer og mer avdempet» (NoU 1975:30).

Dissenterloven av 1845 var ikke spesielt liberal, men den innebar noe prinsipielt nytt, nemlig at stat, folk og kirke ikke var sammenfallende størrelser. Det kom nye kirkesamfunn til, og det ble stadig poengtert at stat og kirke var to ulike størrelser, både med hensyn til opprinnelse og formål. Dette skapte uro, og en mengde frivillige kirkemøter ble avholdt, både nasjonalt og lokalt.

Et møte i Arendal

Et av disse møtene samlet 6-7 tusen i september 1876, i Arendal. Der diskuterte deltakerne kirkesituasjonen og formulerte noen spørsmål som diskusjonsgrunnlag:

- *Hva er følgene blitt av at kirken er kommet under staten?*
- *Kan statskirken fyllestgjørende reformeres?*

- *Hvilken forfatning er mest stemmende med Guds Ord? Og bør man virke for en sådan i Ordet grunnet kirkeforfatnings innførelse. Og på hvilken måte?*

De frikirkeliges analyse:

Av referatet fra møtet går det fram at forsamlingen konkluderte slik:

- *Følgene var trelldom som hindret utvikling av sant menighetsliv*
- *Reformene uteble, og de kunne bare gjøre kirken bedre som statskirke*
- *Den presbyterianske var den "som i alle deler stemte med den ordning som fant sted i de første menigheter". De fleste mente at de troende ikke var modne for en slik ordning.*

Våre spørsmål til historien:

- *I hvilken grad var en presbyteriansk ordning et «naturlig» valg?*
- *Hva innebar det konkret å bli presbyteriansk?*

Hvorvidt presbyteriansk ordning var et naturlig valg, kan deles i flere spørsmål:

- *Var spørsmålet om kirkeforfatning nytt?*
- *Var presbyterianismen kjent før 1876/77?*
- *Var vektleggingen av urkristendommens menighetsordning ny? Og hva mente de med «stemmende med Guds Ord»?*
- *Innebar presbyterianismen et nytt syn på øvrigheten?*

Noen svar:

Det var et grunnleggende problem at kirken i Norge "mangler Alt, hvad der i virkeligheden kan kaldes en Kirkeforfatning", som presten Jens Lauritz Arup skrev. Han ble senere leder av den regjeringsoppnevnte Arup-kommisjonen, som skulle vurdere behovet reformer. Det var vel den fogden i Brand siktet til:

"Når først vi kommer litt til ro, så velger vi en kommisjon, som prøve skal i hvilken mon der bøtes kan på lys og tro".

I 1870 var Peter Hærem i Edinburg, der han talte på generalforsamlingen til den skotske frikirke:

"Our church cannot appear as a separate institution in connexion with the state. It is said that the church is a department of the state. We have not any presbytery, and our General Assembly is the Parliament".

Kort sagt: Spørsmålet om forfatning for kirken ble aktuelt så snart det ble klart at kirke og stat ikke var sammenfallende størrelser. Midt inne i det miljøet som formet Frikirken, både geografisk og ideologisk, satt den unge Arne Garborg og skrev

"staten er et samfund med et rent jordisk formaal, hvor intet religiøst spøragsmaal i det fjerneste hører hjemme" (Garborg 1874).

Så til spørsmålet om presbyterianismen var kjent.

Svaret er selvsagt ja. La meg kort nevne at Helge Utaker (1977) har en utmerket oversikt over skrifter og debattanter som drøftet det presbyterianske alternativet i tida før 1870. Etter stiftelsen av Frikirken i 1877 ble alternativet mer nærgående og gjenstand for teologisk polemikk. Det ble en vanlig innvending at det presbyterianske prinsipp var kalvinsk, mens det lutherske syn på kirkeordningen var at det er et adiaforon. Før 1877 kunne presbyterianismen anbefales:

1. Stavanger Amtsformannskap 1850 anbefalte presbyteriansk ordning i et skriv til de politiske myndighetene.

Argumentasjonen startet med at staten, i strid med reformasjonens ånd, hadde fått for stor innflytelse i kirkens anliggender. Kirken manglet en forfatning som kunne sette den i stand til å handle på egne vegne.

En kirkelig forfatning måtte ta utgangspunkt i aposteltiden og etablere et representativsystem. Formannskapet henviste til den presbyterianske kirke, som eksempel på at det kunne lykkes å bringe kirkeordningen tilbake til opprinnelig tilstand. Kirkelig selvstendighet og nærmere forhold mellom prest og menighet var viktige idealer. Menighetsråd, menighetens deltagelse i valg av prest og et synodalt organ for kirkelig lovgivning var blant de konkrete tiltak.

2. En norsk og presbyteriansk kirkedannelse.

I 1853 ble Den norske synode dannet i USA:

§ 1: Kirkens navn skal være: "Den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika".

§ 2 sa at denne kirkens bekjennelse skulle være i samsvar med Den norske kirkes bekjennelse. § 2-4 handler om prestene, mens § 6 sier:

"Kirkens Forfatning skal være en synodal-presbyteriansk saaledes, at der i Regelen hvert andet Aar holdes en synode eller Kirkemøde, som er Kirkens høieste Autoritet".

§ 7: "Synoden skal bestaa af Kirkens Prester og valgte Repræsentanter fra hver menighed, som er forenet med Synoden".

I en anmerkning er det opplyst at menigheter som ikke er tatt opp i synoden, skal kunne sende delegater med talerett og forslagsrett.

Da to prester fra Den nystartede synoden besøkte de tyske lutheranernes seminar i St. Louis i 1857, skrev de med begeistring:

"vi gjenfandt vor egen Børnelærdom, vor egen Hjertetro om hvorledes en luthersk Frikirke bør ordnes".

I den amerikanske konteksten ble norske prester ikke bare overbevist frikirkelige, de valgte presbyterianismen, som i det minste to viktige ting: en synode bygger på lokalmenigheten, og synoden skal ikke velge biskoper, heller en president for en fastsatt periode.

Todd Nichol (1990): Den norske synodens valg, altså å velge president for en periode, og ikke biskoper, var en av de viktigste avgjørelser i utviklingen av norsk-amerikansk lutherdom. De demonstrerte at de ikke overførte statskirkesystemet til USA.

I 1855 fikk en av disse menighetene en pastor som het Johan Storm Munch. Vi kjenner ham som den som reiste til Skottland og kom heim igjen og presenterte presbyterianismen som alternativ for frikirkestifterne. Det kan være grunn til å peke på at han ikke var den første som reiste dit, og dessuten at han hadde møtt presbyterianismen før, i en luthersk kontekst. Munchs nærhet til reformbevegelsen fikk for øvrig et spesielt uttrykk da hans sønn fikk navnet Jens Lauritz Arup Munch.

Kort sagt: presbyterianismen var et kjent og svært nærliggende valg, et valg som ved inngangen til 1900-tallet var representert av over 3.000 norske menigheter i USA.

Var vektleggingen av urkristendommens menighetsordning ny, og hva mente de med "stemmende med Guds ord"?

Svaret er ikke enkelt. Man må i alle fall si at de ikke beskyttet seg mot anklager om biblisme. Kanskje var de det, i opposisjon mot et litt uhåndterlig argument: Gud har villet statskirken, og kirkeordning er etter luthersk forståelse et adiaforon. Vi skal likevel legge merke til at de uttrykte seg på samme måte som Stavanger Amtsformannskap, som hevdet at kirkens opprinnelige tilstand var normerende. Frikirkestifterne vurderte ut fra det som fant sted i de første menighetene. Det gjorde de sammen med teologene i Den vestnorske reformbevegelse, men framfor alt som datidens store ekspert på kirkerett, A. G. Rudelbach («den lærde venn av Frikirken»). Rudelbachs anerkjennelse var stor. Da den norske synoden sto overfor vanskelige valg, gikk det brev til ham fra Prærien.

Innebar presbyterianismen et nytt syn på øvrigheten?

Svaret er ja. På all slags øvrighet. La meg starte med å si at da frikirkestifterne vraket det statskirkelige embete, tok de et kirkelig oppgjør med standssamfunnet. Det var viktig fordi stenderne var en del av katekismefromheten. Pontoppidans forklaring lærte (som Spener) at samfunnet besto av tre stender: øvrighet, lærere og husstanden. Dette var nedfelt også i Konventikkelpakaten, som siterte 1 Kor 7: Enhver skal bli i den stand han var da han ble kalt. Da frikirkestifterne plasserte prekenembetet i menigheten brøt de med denne tenkemåte. Frikirkestifterne var seg bevisst at de levde i et konstitusjonelt monarki (med kirkelover fra eneveldet). De forholdt seg til en konge som ikke skulle ha myndighet i kirken. De sekulariserte kongemakten ettertrykkelig, sammen med det store flertall av lekfolket, som støttet Jaabæk og Sverdrup i kampen for parlamentarismen. Da den ble innført i 1884 var det i prinsippet klart at Kongen ikke lenger var kong av Guds nåde, men av Stortingets, og teologen Heuch konstaterte at vanviddets dager var kommet. De toneangivende teologene på denne tida hadde et felles trekk; de ble ikke demokrater. Når Gisle Johnson drøftet folkesuvereniteten, argumenterte han med at det var folkets vilje som førte Kristus til korset. Når de forkastet lover som kravet om obligatorisk skriftemål før nattverden, benektet de at verdslig øvrighet skulle gi lover for kirken, og de omdefinerte kirkelig øvrighet til å være en broderlig ledelse av og ved Guds Ord. Det viktigste med en slik forståelse av åndelig autoritet er at den forutsetter tros- og religionsfrihet. Dette hadde de lært av Rudelbach, som allerede i 1849 hadde levert en teologisk begrunnelse for religionsfriheten, og som gikk langt i å si at Kristus døde for den friheten.

Hva innebar det i 1877 å være luthersk og presbyteriansk?

Forfatningen fra 1877 gir noen svar. Den er startet med en innledning som definerer en "Stedsmenighet", og viser dermed at forfatningen bygger på lokalmenigheten, uavhengig av staten. Neste punkt knytter menighetens tro og ordning til Skriften og den lutherske bekjennelse.

Resten av forfatningen er i fire deler. Jeg nøyer meg med del 1, som definerte kirkeordningen

Paragraf 1-2:

Slår fast at Jesus Kristus er kirkens Herre. Artikkelen er tradisjonell luthersk, slår fast at kirkeledelsen skjer gjennom evangelieforkynnelsen, ved Ånden og hans gaver til menigheten. Med hjelp av Johs. 18, 36 og artikkel 28 i Den augsburgske bekjennelse blir det slått fast at "den verdslige Statsstyrelse ikke har nogensomhelst ret til at bestyre Kirken",

Paragraf 3-5:

Her beskrives de tjenester eller embeter som Ånden skjenker menigheten. Det handler om en tjenstedifferensiering på basis av nådegaver og menighetens valg (for videre studium av dette anbefales Thorstvedt 2006). De tjenester som er nødvendige (dvs. begrunnet i Guds Ord) gjør at lokalmenigheten ledes av lærende og styrende eldste pluss diakoner. Mens tradisjonell luthersk tenkemåte sa at nødvendige tjenester er de som tjener med ord og sakrament, tok denne forfatningen inn et økonomisk og karitativt diakonat. Kirketukten, den tids sjelesorg, til da utført av presten, skulle i siste instans avgjøres av menigheten.

Så langt er forfatningens presbyterianisme en konsekvent gjennomføring av prinsippet "kirke nedefra". Lokalmenigheten er det som skal til for å være kirke.

Innføringen av presbyterianismen kan leses som et uttrykk for en ny måte å være kirke på. Man forlot en offentlig religion som var utøvd av et presteskap, slik Grunnloven beskrev den. Troskapen mot den lutherske bekjennelse ble uttrykt i forhold til forvaltningen av nådemidlene, men uten å knytte denne forvaltningen stramt til embetet slik CA XIV gjorde. Et eksempel på det er at man omtalte evangelisten som et embete, uavhengig av lokalmenigheten. Det er et frimodig løft over disse paragrafene, mens neste paragraf blir mer restriktiv i sitt innhold.

Paragraf 6:

Det er to påfallende trekk ved denne paragrafen. For det første nevnes ikke at medlemskap forutsetter dåp. I en tid da man kunne straffes for ikke å døpe barna, var det kanskje ikke så aktuelt. Det andre er at paragrafen smaker mye av en organisasjonsjus som skulle sikre kontroll.

- *To slag medlemmer, kommuniserende og kathekomener*
- *Tre krav: kristen kunnskap, bekjennelse av tro og luthersk lære*
- *Medlemmer opptas av eldsterådet*
- *Stemmerett til kommuniserende menn over 21 år*

For å prøve å forstå denne paragrafen, kan vi nærme oss den ved å se den som et produkt av mentalitetsskiftet i samtida, nemlig overgangen fra konvensjonell kirketilhørighet til individuelt livssyn. De som stiftet Frikirken, sto midt i de brytningene som det moderne gjennombrudd skapte, og som Ibsen kommenterte slik:

"Før var enhver et kirkens led, nu er han en personlighed (...) den Gud vil slå i livets

strid, ham gjør han først til individ".

Prester av den gamle skole var ikke kommet helt dit: "Som korporalen fører sine i kirken inn avdelingsvis, skal og presten føre sine i sognevis til paradiset" (Prosten i Brand).

Kulturell individualisering og vekkelsesforkynnelse sine krav om omvendelse skapte nok et behov for kontroll som gav seg utslag i krav til medlemskap som nærmest må ha krevd en eksamen.

Kulturell bakgrunn.

Frikirkefolk har nok gjerne tenkt at det som skjedde i 1877 kan forklare rent teologisk, men så enkelt er det ikke å skrive historie. Vi bør ta oss tid til å tenke over spørsmålet: *Hvorfor skjedde dette akkurat i "Arendal og Omegn"?*

Mitt svar er at dette distriktet var det ledende kunnskapsmiljøet i landsdelen i denne tida. Den framsynte jernverkseieren Jacob Aall og den iherdige opplysningspresten Andreas Faye hadde sørget for at i 1839 ble det opprettet et lærerseminar på Holt prestegård. Her fikk de med seg den fremragende øvingslæreren Andreas Feragen, from kirkemann og grundtvigiansk pedagog. Der ble det snart utdannet en ny, folkelig elite, personer som både ble lærere og ledere. Det er nok å nevne navn som Asbjørn Knutsen, Torjus Hanssen, Arne Garborg og Lars Goderstad, men vi tar også med den kjente skolemannen og politikeren Jørgen Løvland, mannen som omsider fikk på plass loven om menighetsråd i Den norske kirke. Da startet "presbyterianiseringen" av Den norske kirke, en prosess som endte med at Stortinget opprettet en synode i 1984 (Se den engelske versjon av DNKs heimesider).

Det er en enkel logikk i det som skjedde: Når det ble drevet godt opplysningsarbeid, ble folket opplyst. Når så folkekjære opplysningsprester ble erstattet av mer autoritære prester, viste det seg også at folket ikke bare var blitt opplyst; det var også blitt myndig, ikke minst i kirkelig henseende. De var borgere, ikke undersåtter, og de forlot et system som handlet om geistlig betjening av umyndige. Den unge Arne Garborg tolket nok manges tanker da han i 1874 satt i Tvedestrand og forsvarte Søren Jaabæks angrep på geistlige privilegier:

"Det er dobbelt-stillingen, som volder ulykken: præsten er kirkens og Kristi tjener, paa samme tid som han er statens. En saadan dobbelt-stilling er en usandhed og en uudtømmelig kilde til forargelse. Præsterne kan nok trøste sig med at vort folk 'av naturen' er alvorligt og religiøst anlagt, men ulykken er, at det ogsaa er adskillig 'stærkt i reflexionen – og hvor det da møder modsætningen, der vaagner enten ironien eller den alvorlige indignasjon" (Garborg 1874).

1877-presbyterianismens viktigste kjennetegn.

Det er forholdsvis enkelt å liste opp særpregene i Frikirkens første forfatning:

- *Et frikirkeprinsipp*
- *Stedsmenigheten er grunnelementet*
- *Menigheten velger/kaller eldste, forstandere og diakoner*
- *Kirketukt utøves av menigheten*
- *Skille mellom nattverdberettigede medlemmer og katekumener*
- *Indirekte valg som organisering av synode for felles oppgaver*

Hva som er uoppagivelig for en kirke som i forfatningen er bundet til en presbyterial-synodal forfatningsstruktur, må selvsagt drøftes i en litt videre sammenheng.

3.2 Forfatningsendringer i Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Frikirken hadde en forfatning klar før de første menighetene ble dannet i 1877. Den var blitt til gjennom et arbeid i Arendalsforeningen høsten 1876 og våren 1877, og finnes i "Redegjørelsen" under overskriften "Presbyteriansk Kirkeforfatning for Norsk-Evangelisk-Lutherske Frimenigheder".

Denne forfatninga innledes med menighetsbegrep og bekjennelse, og har deretter fire deler:

- *Menighetens styrelse*
- *Om Menighedens Pligter ligeoverfor de til Menigheden hørende Børn*
- *Rituelle Bestemmelser*
- *Slutningsbestemmelser*

Det siste punktet avsluttes slik:

"Det følger af sig selv, at Kirkens Bekjendelsesskrifter og Forfatningen som saadan ikke kan forandres, at derfor Forandringer kun kan gjelde saadanne Udtryk og Bestemmelser, som lade disse ukkrænkedes".

Sa man altså i 1877. Og så gikk man i gang med å endre. De som endret var blant annet de som sjøl hadde skrevet den første forfatninga, og andre som hadde sluttet seg til dette. De visste nok at de ikke var ufeilbarlige. Og endret med liv og lyst i kirkas første generasjon. Deretter ble det stille. Nesten helt stille. Fram til utpå 1960-tallet. Når ikke lenger "fedrene" var med leser jeg mye av frikirkelig litteratur i perioden 1910 til 1960 som ett forsvar for de ufeilbarlige fedre.

Dette manuset bygger i hovedsak på en gjennomgang av endringer i håndbøkene som jeg gjorde i 1996. Jeg mener at det er ett poeng å ikke bare lese forfatninga, men håndboka samlet sett, som et litt breiere grunnlag for kirkeforståelsen. Håndboka har hatt ulikt omfang. I 1877 var det bare forfatning. Seinere ble det forfatning, reglement, allmenngyldige bestemmelser, og i større og mindre grad rituelle bestemmelser.

Min gjennomgang blir i hovedsak kronologisk, med noen oppsummeringer fra periodene mellom håndboksutgivelsene.

Innledning

Bakgrunnen for dette arbeidet var leting etter endring av enkelte formuleringer i forfatningen, særlig om det kirkelige embete, og endringer i begrepsbruk og oppstilling i medlemskapsparagrafen. Det viste seg raskt at en systematisk gjennomgang av de endringer som er gjort kan gi bakgrunn for å si noe om endring i forståelse av og vektlegging av ulike aspekter gjennom disse 120 år, naturlig nok. Endringene er i liten rad forsøkt tolket, men stort sett kommentert i noter. En kort oppsummering av det jeg oppfatter som de saklig sett viktigste endringer er tatt med mellom hver utgave av håndbøkene.

For ytterligere forståelse av forfatningens bestemmelser er det viktig å se dette i sammenheng med de øvrige bestemmelser som er nedfelt i håndbøkene, blant annet om viktige prinsippvedtak, som senere delvis er tatt inn i forfatningen og reglementene.

Avsnittet om ritualer har ført en noe flakkende tilværelse, fra å være inntatt i Forfatningen, via egne avsnitt i håndboka, og til nå å være en del av "Gudstjenester og kirkelige handlinger". Disse er ikke særskilt kommentert, det vises til teksten slik den står.

Selv om dette nok på mange måter er "for de spesielt interesserte", synes det foreliggende kildemateriale å kunne tjene som referanse til mye av det arbeid som fortsatt gjøres, og må gjøres, med forfatningsmessige spørsmål i vår kirke. Interessant nok synes det å være et sammenfall mellom de perioder der vår kirke har arbeidet mest intenst med forfatningsspørsmål og de perioder der kirken har vokst. Det kan gi antydninger om at også teoretisk arbeid med kirkens grunnleggende prinsipper er et tegn på en levende kirke.

Ragnhild Bakke Waales hovedoppgave fra MF 1980, "Den Evangelisk Lutherske Frikirke? – En teologisk skisse av Frikirkens tilblivelse og utvikling", gir viktige bidrag til forståelsen av de prosesser som har ført fram til de endringer som er vist. Hun har ved siden av de kilder jeg har benyttet lagt vekt på den teologiske debatt som har foregått som premiss for disse endringer, og gir dermed et mer helhetlig bilde enn de fragmenter som gis i dette bidrag. Oppgaven anbefales for alle som vil uttale seg om hva Frikirken egentlig mente, også om dagens aktuelle temaer.

1877: Redegjørelse for Arendals og Omegns frikirkelige Forening samt en kort Fremstilling af de Grunde, der har ledet til Dannelsen af et af Staten uafhængigt evang.-luthersk Kirkesamfund Arendal 1877.

Kommentar:

Frikirkens første forfatning inneholder i bemerkelsesverdig grad de samme grunnelementer som fortsatt er til stede. Dette viser at den har røtter i en annen kirkes ferdige forfatning, og således bærer preg av å være mer preget av en kirke som har bestått en stund enn man kanskje kunne vente av en ny forfatning utarbeidet ved en kirkedannelse. I forhold til de omstendigheter som utløste kirkedannelsen, finnes det imidlertid tydelige spor også etter dette, som gradvis er fjernet fram mot vår tid. Forfatningen understreker naturlig nok sterkt kirkens rett til å styre seg selv. Avgrensninger mot en statskirkelig praksis finner ellers primært i avsnittene om konfirmasjon og om forholdet mellom nattverd og skriftemål.

1887: Haandbog for Frimenigheden Kristiania 1887, med rituelle bestemmelser, Kristiansand 1879.

Kommentar, perioden 1877-1887:

Endringene i forfatningen er bagatellmessige. Den tydeligste er tilføyelsen om sakramentene i forfatningens første avsnitt, og en begynnende sortering ved innsetting av overskrifter som kan tyde på en skjelling mellom prinsipper og praktiske ordninger. Forøvrig har håndboka nå fått den disposisjon som mer eller mindre uforandret finnes fram til og med 1956-utgaven, selv om enkelte avsnitt kommer til og andre bytter plass. Det finnes begynnende reglementer, og alminnelige bestemmelser for hele kirken er inntatt. Denne delen av håndboka er den som tydeligst gjenspeiler de tidsaktuelle temaer, og i denne utgaven er det særlig interessant å se de mange vedtak som dreier seg om nattverdynytelse og dermed nattverdforståelse, samt forholdet til mindre flokker lutherske kristne utmeldt av statskirken på andre steder enn der det var etablert menigheter. Interessant nok dukker begrepet "Felleskassa" opp allerede i denne første håndbokutgaven, med bestemmelser om menighetenes bidrag og kassens formål.

For forståelsen av medlemsbegrepene og utviklingen av disse er avsnittet i alminnelige bestemmelser om dette av betydning.

Det avsnitt som har gjennomgått minst endringer, det har vært så å si uendret fram til 1956, og bare lettere endret fram til 1987, er avsnittet om "Kirketukt og gjenopptagelse". Det er i denne bestemmelse en sterk betoning av kirketukten som hele menighetens sak.

Forfatningen som sådan er plassert sist i håndboken. Den er senere flyttet framover. Om dette kan antyde noe om den betydning som legges i forfatningen eller om det er tilfeldig bør kunne undersøkes nærmere.

1899: Haandbog for den norske evang. Luth. Frikirke
Kristiansand S. 1899.

Kommentar, perioden 1877-1899:

Den betydeligste endring i forfatningen synes å være en tilføyelse i § 4 om å tilstrebe enighet mellom eldsteråd og menighet ved eldstevalg. Forslaget kommer fra Arendal. Det kan være grunn til å anta at dette kan ha sammenheng med omstendighetene rundt Wettergreens avgang, som tydeliggjorde spenninger både mellom pastor og øvrig eldsteråd, og mellom eldsteråd og menighet.

Enkelte punkter i "alminnelige bestemmelser" er ute, og nye inne, blant annet om medlemmer som flytter. I punktet om menighetens plikter overfor katekumenene er ungdomsforeninger nevnt som et virkemiddel særlig overfor de unge som har avlagt kunnskapsprøve, men ikke opptatt i menigheten som "kommunicerende". Det er også satt inn vedtatte statutter for ungdomsforeninger, som står både i denne utgaven og i 1905. Ved spørsmålet om dåp av katekumenenes barn kan det spores en utvikling i retning av at dette gjøres til det normale. Der det i 1887 var full frihet for forstander, står det nå bør døpe. Den samme retning finnes ved omtale av denne gruppes begravelser.

Som følge av vedtatt synodedannelse finnes nå også forretningsorden for synodemøtene. Forøvrig er Dissenterloven av 1892 inntatt her og i 1905. Det var denne utgave av loven som ga forstandere i frimenigheter vigselfrett.

1905: Haandbog for Den norske evang. luth. frikirke
3die forandrede oplag. Kristiansand S. 1905.

Kommentar, perioden 1899-1905:

Det er små endringer i forfatningen, der det i overskriften har skjedd en endring fra "frimenigheter" til "frikirke". Det viktigste er innføringen av "barn" som egen medlemskategori, samt nye betegnelser på de øvrige, nå nattverdberettigede og ikke-nattverdberettigede. Dette gjenspeiles også i avsnittet om menighetens plikter overfor de ikke-nattverdberettigede. Her videreføres forøvrig utviklingen av dåpspraksis, denne formuleringen er nå endret fra "bør døpe" til "døper". Dåpsritualet er noe endret, blant annet er ikke fadderne lenger omtalt.

Også ekteskapsbestemmelsene er noe endret, blant annet er det nå presisert at forstandere ikke medvirker ved ekteskap mellom troende og vantro.

Konfirmasjonsbegrepet er også ute, og erstattet fullt ut av begrepet kunnskapsprøve, selv om det også tidligere har vært sagt at konfirmasjon i Frikirken var en kunnskapsprøve.

Det har videre kommet med utfyllende bestemmelser om valg på styre i presbyterium og synode, det er blant annet ikke lenger eldsterådet i presbyterieformannens menighet som er presbyteriestyre. Presbyteriet erstatter også gjennomgående overeldsterådet som begrep. I kirketuktsavsnittet er den anklagedes omvendte bevisbyrde noe moderert.

I alminnelige bestemmelser har det videre kommet punkter om hjelp til menigheter som er uten forstandere, og bestemmelser om eldste og forstandere som flytter. I forfatningens siste paragraf har det kommet en tilføyelse om at denne håndbok er "reservert for bruk" i Frikirken, og at bruk av boka skal godkjennes av presbyteriet.

1915: Haandbok for Den norske evangelisk-lutherske frikirke
4de forandrede oplag. Kristiania 1915.

Kommentarer, perioden 1905-1915:

I denne perioden skjer en del endringer som kan tyde på en tendens til en mer biblisistisk kirkebegrunnelse og en vektlegging av forstander og eldste, selv om man fjerner seg fra en tradisjonell kirkelig språkbruk på flere punkter. Dette gjelder blant annet bruken av embetsbegrepet, som tidligere synes å ha vært selvsagt, men som nå er systematisk fjernet. Videre er tilsynsembetet nå fjernet, noe som det bør arbeides videre med å finne en begrunnelse for. Tidligere bruk av ordet pastor er systematisk byttet ut med forstanderbegrepet, som er nytt. Når det er snakk om kirken som kirkesamfunnet, erstattes ordet kirken rett og slett med samfunnet, som noe i nærheten av et egennavn. Samtidig som disse begrepene, som ved dannelsen var tatt ut fra en vanlig kirkelig språkbruk, fjernes, fjernes også avgrensningene til stiftelsestidens stridsspørsmål i avsnittene om nattverd/skriftemål og kunnskapsprøve. I det siste tilfelle kan det tolkes i retning av at man nå i stedet avgrenser seg gjennom selve begrepsbruken. Håndbokas forord er også endret og inneholder nå formuleringer om at håndboka som sådan er grunnet i Guds ord. Samtidig med nedtoningen av klassiske kirkelige embetsbetegnelser, synes det også å være en tendens til "maktforskyvning" fra menighet til eldsteråd. Disses rekkefølge har blant annet byttet plass i avsnittet om menighetsmøte. Reglementene har gjennomgått relativt store redaksjonelle endringer, blant annet er regler for menighetsrådet betydelig nedkortet. Et tidligere eget punkt om omsorg for ungdommen er blant annet ute. Flere situasjonsbestemte punkter i "alminnelige bestemmelser" er tatt ut. I kirketuktsbestemmelsene er den anklagedes omvendte bevisbyrde nå helt fjernet. Diakonene er inne i forvaltningen av menighetens midler tydeligere enn før, mens evangelistene har forsvunnet fra "avskjedsbestemmelsene" i "alminnelige bestemmelser". Her har det kommet nye punkt om eldstes fratreden fra stilling, en presisering av enkeltmedlemmers rett til å fremme sine saker, et punkt som betoner alvoret i at barn tilhørende menigheten lar seg konfirmere i statskirken, og om innvielse av evangelister og misjonærer. Rituelle bestemmelser er tatt ut av forfatningen og plassert som eget avsnitt. Det samme gjelder forøvrig forfatningens endringsparagraf, som nå er plassert som et eget avsnitt sist i boka. Det er forøvrig i denne utgaven begrepet "presbyteriansk" er satt inn i denne paragrafen.

1922: Haandbok for Den norske evangelisk-lutherske Frikirke
5te, forandrede oplag. Moss 1922.

Kommentar, perioden 1915-1922:

Endringene i forfatningen er bagatellmessige. Begrepet presbyteriekrets er avløst av presbyterium de fleste steder. Forfatningens endringsparagraf er tilbake igjen som regulær forfatningsparagraf, og avsnittet om håndbokas "eksklusive bruk" er tatt ut av paragrafen og satt inn sist i boka.

I alminnelige bestemmelser er særlig punkt 19 interessant med tanke på forståelsen av

medlemskategoriene. Det presiseres her at menigheten består av både barn og voksne, og at man kommer inn i dåpen enten ved dåp eller ved opptagelse. Barns stilling som umyndige er begrunnelse for at de ikke anses som nattverdberettigede. Når det gjelder spørsmålet om barn og nattverd, har vår kirke imidlertid i de senere år gjort vedtak som innebærer en endring i syn på barns nattverddeltagelse.

1933: Håndbok for Den norske evangelisk-lutherske Frikirke
6. reviderte opplag. Moss 1933.

Kommentarer, perioden 1922-1933:

I denne perioden er det ikke foretatt endringer i forfatningen utenom endringer i rettskriving. Et nytt punkt i alminnelige bestemmelser om valg måte for eldste gjenspeiler en diskusjon om forholdet mellom menighet og eldsteråd ved slike valg, der diskusjonens tema er om det skal kunne velges blant flere eller ikke.

1942: Håndbok for Den norske Evangelisk Lutherske Frikirke
7. reviderte opplag. Oslo 1942.

Kommentarer, perioden 1933-1942:

I denne perioden er det heller ikke foretatt større endringer i forfatningen. Det er føyet til forklarende parenteser i avsnittet "Kirke- og menighetsbegrep", og begrepet virkegrener dukker for første gang opp i forfatningen.

Forordet er betydelig forkortet, og inneholder ikke lenger begrunnelse i Guds ord.

I kirketuktsbestemmelsene kan det spores en svak antydning til det som senere har vært en utvikling i retning av forskyvning fra kirketukten som en sak for den samlede menighet og over til eldsterådet. Det er imidlertid foreløpig svært forsiktig, og må leses i sammenheng med punkt 15 i alminnelige bestemmelser, en setning som har stått der så lenge punktet har vært inne, om at "Det er menigheten, og bare den, som kan foreta kirketukt og bestemme hvilken form som skal benyttes".

I regler for menighetsråd og diakoner er for første gang begrepet "de fattige" ute, og er erstattet av "trengende".

I reglementene finnes også en forsiktig begynnelse til innføring av tilsynsbegrepet på presbyterienivå, i det "tilsynsreiser" erstatter "rundreiser".

1956: Håndbok for Den Norske Evangelisk Lutherske Frikirke
8. opplag. Oslo 1956.

Kommentarer, perioden 1942-1956:

Det er også i denne perioden bare foretatt mindre endringer. Presbyteriestyret har overtatt presbyteriemøtets rolle ved prøving av evangelister og forstandere.

En note til § 4 i forfatningen gjenspeiler imidlertid en debatt som mer eller mindre har pågått siden 1885 om eldstes tjenestetid og aldersgrense. Også formuleringene i "presbyterie- og synodevedtak", punkt 4c, gjenspeiler denne diskusjonen.

I disse vedtak kommer også et nytt nokså detaljert punkt som beskriver konsekvenser av kirkens kallsordning. Det finnes også et punkt som viser at en gradvis overgang fra felleskalk til særkalk ved nattverden er i ferd med å finne sted.

1971: Håndbok for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge
Vedtatt av Synoden 1971. Oslo 1971.

Kommentarer, perioden 1956-1971:

Denne utgaven er den første, og eneste, grunnleggende omarbeidelse av forfatningen. Innholdsmessig er dette bestemt både av innføringen av direkte representasjon til synoden fra menighetene, og av skrift- og kirkesynsdebatten på 1960-tallet. Den gjenspeiler også innføringen av kvinners stemmerett i menighetsmøte, og delvise valgbarhet til diakonatet. Også formen er revidert, og dette har hovedsakelig de samme årsaker. Delingen i prinsipper (§§ 1-3) og kirkeordning gjenspeiler kirkesynsdebatten. Utbyggingen med egne paragrafer både for ulike kirkelige tjenester og delingen mellom selve organet, styret og møtet på presbyterie- og synodeplan er delvis praktisk begrunnet i representasjonsreformen, men viser også spor av teologisk refleksjon omkring kirken og dens tjenester. Forfatningens delvis helt nye form gjør direkte sammenligninger med tidligere utgaver noe vanskeligere, men en del momenter peker seg likevel ut.

I denne utgaven er "sakramentene" tilbake i prinsippdelen der det i en periode har hett dåp og nattverd. Begrepet "embete" er også tilbake, og i forbindelse med nye betegnelser på medlemskategorier er henvisningene til nattverden borte, og erstattet med mer "nøytrale" begreper. Vi finner videre en begynnelse på prosessen fram mot fjerningen av distinksjonen mellom styrende og lærende eldste i begrepsbruken. Der embetet omtales generelt, brukes nå i sterkere grad eldstebetegnelsen. Tjenstedifferensieringen blir imidlertid tydeligere enn tidligere, med egne paragrafer for forstandere og eldste (og diakoner) som legger vekt på tjenestenes ulike innhold.

Menighetsmøtet får for første gang sin egen paragraf. Dette kan tolkes i retning av en styrking av bevisstheten om dette møtets grunnleggende fullmakter. Menighetens rolle i forbindelse med menighetsmøtet er likevel svekket, ved at menighetens selvstendige rett til å kreve innkalling av menighetsmøtet er fjernet.

Også begrepet "eldsteråd" dukker for første gang opp i forfatningen. Dette organ har tidligere vært kalt menighetsråd, med lærende og styrende eldste, og diakoner i nærmere definerte saker, har hatt sete. Dette erstatter av formuleringer om at diakonene har plass i eldsterådet i disse sakene, fortsatt med like fullmakter som de eldste i disse sakene.

Utviklingen av egne paragrafer for de ulike tjenester er interessant. I 1877-forfatningen og de påfølgende utgaver, særlig § 3 og § 5, finner vi omtale av seks ulike tjenester. Bare tre av disse har nå fått sine egne paragrafer. Dette kan tyde på noe mer enn bare en språklig utvikling.

- *De styrende eldste har fått sin egen paragraf, som tydeliggjør en del av funksjonene. Det betones nå mer enn tidligere at de eldste skal bistå forstanderen i hans embetsfunksjoner, og formuleringene på presbyterie- og synodenivå om at de styrende eldste skal være i flertall i disse styringsorganer er borte.*
- *Forstanderne har ved siden av sine kirkelige embetsfunksjoner fått inn flere begreper som definerer også forstanderen inn i styrende funksjoner.*
- *Evangelistembetet har mistet sin embetskarakter. Beskrivelsen av evangelisten finnes nå bare på presbyterie- og synodenivå som en av de tjenester som skal prøves av disse organer.*
- *Tilsynsembetet har gradvis blitt overflyttet fra omtalen av de tjenester som er skjenket menigheten til å defineres som en tjeneste på kirkelig fellesnivå, særlig presbyterienivå. Funksjonene beskrives i paragrafene om presbyterium, og delvis synode, men ikke som et eget embete.*
- *Diakonene har fått sin egen paragraf, fortsatt med hovedvekt på oppgaver med å avlaste de eldste i "timelige" anliggender, samt oppgaver overfor menighetens trengende. Reglementet for diakonene er imidlertid helt ute, men kommer inn igjen*

i neste utgave.

- *Skolelærertjenesten, som har vært nevnt i alle utgaver fra 1877 til 1956, er nå helt ute av forfatningen. I sammenheng med dette er det også interessant at hele avsnittet om menighetens plikter overfor sine barn er tatt ut av forfatningen, og delvis overført til reglementer.*

Punktet om håndbokas "eksklusive bruk" er nå helt borte. I kirketuktsreglementet fortsetter tendensen til en svekkelse av den samlede menighets rolle, særlig fordi presiseringene i de "alminnelige bestemmelser" nå er borte. Det presiseres imidlertid fortsatt at "(eldste)rådet ikke kan utelukke noen".

Boka har også fått en ny disposisjon, med reglementer som hovedoverskrift over alle tidligere slike bestemmelser. Reglementene er generelt utvidet, ikke så mye saklig, men har tatt opp i seg en del av de gamle alminnelige bestemmelser.

I reglement for eldsterådet finnes imidlertid en i vår kirkelige sammenheng nokså oppsiktsvekkende formulering, som senere er endret, om at ordinasjonen markerer at oppdraget og myndigheten er gitt av Kristus og ikke (min understrekning) av menigheten. Forøvrig inneholder dette punktet ansatser til en ordinasjonsteologi som ligger til grunn for den senere språklige utvisking av forskjellen mellom lærende og styrende eldste.

I denne håndboka er kirkens bekjennesskrifter også for første gang skrevet helt ut.

1987: Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Forfatning og reglementer
Organisering og oppbygging
Godkjent av Synodestyret i 1987. Oslo 1987.

Kommentarer, perioden 1971-1987:

I denne perioden ble forfatningsspørsmål behandlet relativt hyppig, og det foreligger en god del ordlydsendringer, uten at det er store endringer i saklig innhold. Merknaden i § 2 om forbehold mot ordlyd i Augustana og et avsnitt om hyklere i menigheten i § 3 er fjernet. En del aldersgrenser er endret. I kriteriene for medlemskap er tilslutningen til bekjennelsen noe svekket, formuleringen om å erklære seg enig i denne er fjernet. Medlemskapet skal heller ikke lenger prøves, men føres samtaler om. I diakonparagrafen er skillet mellom mannlige og kvinnelige diakoner fjernet, og diakonenes selvstendige oppgaver er tydeligere formulert. Formuleringen om diakonenes fulle rettigheter i eldsterådet innenfor sine saksområder er fjernet.

Fjerningen av formuleringer om at forstanderen skal lede menighetsmøtets forhandlinger kan tolkes i retning av en ny betoning av de styrende eldstes styringsfunksjon på menighetsplan. Prosedyrene for forfatningsendringer er strammet inn, det kreves ikke lenger bare at en sak skal være reist på en foregående synode, den må også ha flertall. I denne paragrafen er begrepet presbyteriansk erstattet med presbyterialsynodal, som reflekterer både direkte representasjon til synoden og tendensen til funksjonsdeling mellom presbyterium og synode, med vekt på tilsyn i presbyteriet og på styring i synoden.

Også reglementene er betydelig omarbeidet og gjort mer utfyllende, blant annet er tjenestedelingen mellom forstander og eldste beskrevet tydeligere enn før.

Kapitlet om kirketukten har nå fått navnet "Vern om lære og liv", med kirketukten i parentes. Ordlyden er imidlertid ikke vesentlig endret.

1993: Bekjennelsesskrifter, Forfatning og reglement. Med kort historisk riss
Med endringer, sist av Synoden 1993. Oslo 1993.

Kommentarer, perioden 1987-1993:

I denne perioden pågikk et betydelig arbeid med forfatningen, særlig ut fra diskusjonen om styringsstruktur. Dette har gitt seg en del utslag, blant annet med en ny paragraf om menigheten, og en presisering av menighetsmøtets primære myndighet på menighetsnivå. Det gjenspeiles også tydelig i paragrafene om presbyteriet, der tilsynsbegrepet gjennomgående kommer inn alle steder det er mulig, og der også presbyterieformennenes rolle som tilsynsmenn tydeliggjøres. Det presiseres også - i reglementet - at synodens formann og nestformann er tilsynsmenn for kirkens fellesarbeid.

Distinksjonen mellom lærende og styrende eldste er nå tatt helt ut av forfatningens ordlyd, men som kommentert i forrige periode, er tjenestedelingen tydeliggjort gjennom funksjonsbeskrivelsene i §§ 6-7. De eldstes embetsfunksjoner er i imidlertid tydeliggjort ved at formuleringen om at de skal utføre de kirkelige handlinger når forstanderen ikke er til stede er strøket.

Formuleringene om innstilling av inntil dobbelt antall ved eldste- (og diakon-)valg kan tolkes som en svekkelse av menighetens reelle valg, men kan kanskje like gjerne reflektere en endret praksis, der dette ikke lenger synes aktuelt.

Menighetsrådsbegrepet gjeninnføres i paragrafen om diakonene, der felles møter mellom eldste og diakoner nå får denne betegnelsen i stedet for at diakonene møter i eldsterådet.

Alle bestemmelser om størrelse på representasjon til presbyterium og synode overføres til reglement.

Håndboka er igjen omdisponert, og har nå en tydelig tredeling, med rekkefølgen bekjennelsesskrifter, forfatning og reglementer. Dette har også blitt bokas tittel. Det inntil 1987 egne kapitler om kirketukten er nå tatt inn i reglementsdelene, og begrepet kirketukt er borte. Ordningen kalles nå gjennomført ordning for vern om lære og liv. Dette reglementet er også betydelig omarbeidet, og mye av saksbehandlingen, delvis også avgjørelsene, er nå tatt ut av den samlede menighet og overført til eldsterådet.

1999: Bekjennelsesskrifter, Forfatning og reglement
Norsk Luthersk Forlag, Oslo 1999.

Kommentarer, perioden 1993-1999:

Synoden 1999 sluttførte arbeidet med å åpne for ikke-ordinerte i synodemøtet, og å opprette ett synoderåd. De fleste endringer i denne håndboka har sammenheng med dette, og med forlengelse av periodene mellom presbyterie- og synodemøter fra to til tre år.

2011: Bekjennelsesskrifter, forfatning og reglement
Den Evangelisk Lutherske Frikirke, Oslo 2011.

Kommentarer perioden 1999-2011:

De viktigste endringene:

- *Åpning for ordinasjon av kvinner – fra 2011 også åpning for kvinnelige tilsynsmenn.*
- *Medlemskap endret, språklig og teologisk – 2008-2011.*
- *Synodeformann på heltid – ikke lenger knyttet til menighetstjeneste, heller ikke pastor, alle ordinerte er valgbare.*

3.3 Misjon og kirkedannelse, kirkeforfatning i misjonssammenheng

Innledning.

I tittelen er ikke ordet presbyterianisme brukt, men det jeg skriver kommer til å handle om presbyterianismens rolle i oppbyggingen av misjonskirker.

Det er et problem at presbyterianismen har vært lite behandlet i norsk sammenheng. Det kan tenkes mange forklaringer, men de fleste er noe utrivelige, så jeg nøyer meg med å slå fast at internasjonale oppslagsverk må brukes. I tillegg er internett blitt en viktig informasjonskilde. Jeg nevner også et unntak fra den norske mangelen, nemlig Olav G. Myklebusts artikkel: "Om presbyterianismen som konfesjonstype", i *Tidsskrift for Teologi og Kirke*, 1956. Jeg kan legge til at det finnes en meget lesverdig skildring av forfølgelsen av de franske presbyterianerne, hugenottesenes skjebne.

En begrepsavklaring: Den presbyterianske kirke er den reformerte kirke i engelskspråklig sammenheng (selv om det finnes kirker som kaller seg "reformed"). I tysk sammenheng omtales gjerne presbyteriansk ordning som presbyterial-synodal.

Felles trekk i tekstene:

- Johan Calvin (1509-1564) spiller liten rolle, bare historisk bakgrunnsfigur
- Fra reformasjon i Frankrike, England og Skottland til USA
- Representativ kirkeordning, "von unten nach oben".
- Valgte eldste anses som lekmannsrepresentasjon
- Økonomisk og karitativt diakonat
- Minst tre ledd i ordningen: menighet, presbyterium og synode(r), eventuelt generalforsamling som det fjerde.

Presbyterianismens styrke.

1. En teologisk basis for en evangelisk kirkerett / forfatning.

Ved at Calvins etterfølgere løsnet kirkeforståelsen fra folkefelleskapet under fyrsten, la de også et viktig grunnlag for den protestantiske misjonsvirksomhet. De var mindre nasjonalt orientert og la større vekt på teologiske prinsipper for kirkeordning. Mens lutherdommen ikke gikk lenger enn til å si at kirkens ordninger og liturgier ikke skulle være i strid med Skriften, gikk Calvin noe lenger og sa at kirkeordningen også skulle være basert på bibelske standarder. Hans kirkeforståelse handlet om at kirken er Kristi kongedømme på jord, med den konsekvens at kirken skal være synlig som motpolen til verden. For Calvin var det bare en rett kirkeordning, og det var den presbyterianske, med eldste til å styre kirken sammen med pastorene. Calvins forståelse av samfunnet er ofte framstilt som teokratisk. Han er blitt gjort ansvarlig for etableringen av gudsstaten i Geneve, der hele byens lovgiving skulle være basert på Bibelen. Det er lett å gjøre Calvin urett i luthersk sammenheng. Det var ikke Calvin som styrte Geneve, det var det byrådet som gjorde, og dit var ikke engang Calvin valgbar. Byrådet hadde vedtatt at Geneve skulle være et evangelisk område, omgitt av aggressive katolske fyrster, som ofte også var biskoper (McGrath 1990). Calvins kirkeordning ble viktig for byen, men den som anklager ham for teokratisk vranglære bør huske at det lutherske Danmark-Norge holdt seg i 150 år med en lovgivning som begynte med at "Den beste

begynnelse til alt er å begynne med Gud".

2. En forfatning for uavhengighet av de statlige myndigheter.

Dette prinsippet uttrykte den skotske kirkelederen Melville i møte med King James, kongen som formulerte sitt kirkesyn med ordene No bishop, no King. Melville sa:

"Sir, der gis to konger og to kongeriker i Skottland. Den ene kongen er James, som er statens overhode, den andre er Jesus Kristus, som er kirkens overhode. Under ham er James undersått, og i hans rike er han hverken konge, herre eller høvding, men rett og slett medlem (...). Deres majestet er ikke kirkens overhode. De kan hverken gi eller berøve oss det evige liv. Dersom Deres majestet trakter etter begge riker, da vil de miste dem begge".

3. En ordning å vokse i.

Presbyterianismen har tre særtrekk, sier Myklebust: Kristen ekspansjon, kristen enhet og kristen undervisning. Han går langt i å si at den presbyterianske kirke har vært selve drivkraften i protestantisk misjon og økumenikk. Mange lutheranere vil si at de reformerte har låst seg fast i kalvinsk dogmatikk, og knyttet sin kirkeordning til disse dogmene. Professor Myklebust skriver at presbyterianismens styrke er fleksibilitet, og det gjelder både i dogmatikken og i kirkeordningen. Ett eksempel er at Calvins 4-delte embete ble forlatt ganske tidlig. Et tredelt embete var nok, men utformingen av dette har nok variert en del, noe som blant annet kan sees i misjonssammenheng.

Norsk misjon.

Da det norske misjonsselskap (NMS) for alvor kom i gang med sitt arbeid i Afrika, var det under det som John Nome kalte "det kirkelige demokratiets tegn". Misjonen var et engasjement for den frivillige kirke, og NMS hadde utviklet det frivillige misjonsengasjement i et landsomfattende innsamlingsarbeid. Men ikke alle syntes det var godt nok. En av de som ville noe mer var Hans Paludan Schreuder. Han hadde som nyutdannet prest meldt seg til tjeneste, og han ønsket å være Den norske kirkes offisielle utsending. I Oslo hadde han støtte, der var det Wilhelm Andreas Wexels som ledet misjonsarbeidet. Han hadde lært seg Wilhelm Löhes definisjon av misjon: Jesu Kristi kirke i bevegelse. Schreuder dro til Afrika allerede i 1843, etter å ha blitt ordinert av biskop Sørensen. Etter noen år fant NMS ut at han trengte en medhjelper, og de sendte misjonær Oftebro, med pålegg til Schreuder om å ordinere ham. Det ville ikke Schreuder gjøre, for han var jo ikke biskop. Dermed startet en langvarig strid i NMS, en strid som endte med at Schreuder omsider ble ordinert til biskop, med departementets uttrykkelige forbehold om at hans rettigheter som biskop ikke gjaldt i Norge. Omtrent samtidig fikk den anglikanske kirke samme problemet. En gruppe misjonsvenner ville ta seg av det arbeidet som David Livingstone hadde startet i Nyasaland, det som nå heter Malawi. De ville at arbeidet skulle ledes av en biskop, men hvordan kunne den britiske dronningen utnevne en biskop til et område som ikke lå under den britiske tronen? Det løste seg etter hvert ved at den anglikanske biskopen i Sør-Afrika overtok ansvaret.

Disse stridighetene illustrerer det generelle problemet som oppstår når en vil overføre Europas kirkelige tradisjoner til et nytt kontinent. Kombinasjon av statskirke og episkopalisme skapte

problemet.

Tilbake til Norge. 20 år etter at Schreuder ble biskop, sto en ny misjonsorganisasjon klar til å sende sine misjonærer til Kina, Kinamisjonsforbundet. Der startet de et arbeid som vokste så raskt at et kirkesamfunn snart ble etablert. I 50-årshistorien til forbundet omtales den prosessen slik (Tiltnes og Vik 1946: 190):

"Det var jo i det hele den presbyterianske forfatning vi fulgte, den som er alminnelig både i reformerte og lutherske misjoner hvor man ikke har bispestyre. Tillempningen kan variere litt. Det var i årene 1907-1909 at det ble utarbeidet en forfatning for vår misjonsmark. Oppbygningen var: menighet, presbyterium, synode. Dette skulle etableres skrittvis (...). Om lag 20 år etter den første menighetsdannelsen ble neste skritt tatt – dannelsen av presbyterier".

Professor Arne Redse ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole skriver i en artikkel at Kinamisjonsforbundet kopierte både Frikirkens ordning for gudstjenesten og det meste av den presbyteriansk-synodale kirkeordningen. Han tolker Frikirkens første forfatning slik at den opererer med den presbyterianske firedelte ordningen for faste tjenester: For det første med et "hyrde- og lære-embedet". Dernest nevner han "evangelist-embedet", en mer misjonerende tjeneste. Evangelistene var ordinerte til embetet sitt på samme måte som hyrder og lærere til sine embeter. Termen *eldste* ble brukt om to grupper: *Styrende og lærende ældste*. Til slutt nevner han også *diakonar* som "have at forestaa Menighetens økonomiske Anliggender." Diakontjenesten forsto man altså langt på vei på samme måten som den blir forstått i kirker som opererer med diakonen som en av de nødvendige tjenestene: Som en administrativ prestelig medhjelper (stiftskapellan eller menighetsforvaltar), og i mindre grad som en karitativ tjeneste.

Ett innstiftet embete/tjeneste med ord og sakrament – eller fire?

Arne Redse kjenner Kinas kirkehistorie bedre enn de fleste. Han er dessuten en solid lavkirkelig lutheraner, som gjerne vil fastholde tanken om kirkeordningen som adiaforon, og han har funnet et og annet kalvinsk i Frikirkens forfatning, blant annet at den hadde med fire embeter, dvs. nødvendige tjenester. Det er noe tvilsomt, for det hadde ikke den presbyterianske kirke på 1870-tallet. Fra en misjonshistorisk synsvinkel er det likevel mest interessant at i den presbyterianske ordningen i Kina kom evangelisttjenesten inn som embete, noe som tilsvarer det vi finner i Frikirkens første forfatning.

De fire tjenestene Redse finner, er *pastor* og *evangelist* som en ble *ordinert/innvidd* til, og *eldste* og *diakon*, som en ble *innsett* til.

Redse peker på en forskjell som ligger i at Frikirken brukte samme ritualet for ordinasjon av *eldste* som av *pastor*, noe som henger sammen med at i Frikirken ble en *eldste* valgt på livstid "... så lenge Herren giver dem kraft og de befindes tro". Kinamisjonen valgte motsatt løsning, altså *eldste* på åremål, noe han mener var fornuftig på et nytt misjonsfelt.

Tjenesten som evangelist ble på kinesisk nevnt med et ord som like gjerne kan oversettes med "misjonær". Og de kinesiske evangelistene *var* også bokstavelig talt misjonærer, kanskje vel så mye som misjonærene. I Hong Kong og Macau Lutheran Church bruker en likevel en annen term for evangelist. Denne kan like gjerne oversettes med "lærer". Og da er man faktisk helt på linje med det tradisjonelle kalvinske systemet – som opererer med lærer, men

ikke evangelist.

Jeg er avskåret fra å studere kinesisk kirkeforfatning, men derimot har jeg sett litt på West Japan Evangelical Lutheran Church, som så langt jeg vet er et resultat av arbeidet til misjonærer som måtte forlate Kina. I denne kirkens konstitusjon finner vi to interessante ting. For det første at evangelisten er med som embete/ministry. For det andre at et tredelt embete (pastor, teacher, evangelist) er karakterisert med uttrykk som "received spritual gifts, answered the call of Christ, recognized by this church ...". Det er nærliggende å anta at nådegaveaspektet er noe av det som ble videreført fra Frikirkens første forfatning.

En fleksibel eldsteordning.

I noen kirker har det vært sett som svært viktig å ha eldste med ansvar og fullmakt som svarer til embetet. Som eksempel kan nevnes den kirken som NMS bygde opp i Hunan i Kina i mellomkrigstida. Vesentlig på grunn av rask vekst og mangel på utdannede pastorer, fikk frivillige arbeidere hyrdeoppgaver og ble kalt eldste. Så ble det utviklet et utdanningsprogram for dem med tanke på å gi bedre forutsetninger for å fylle de pastorale oppgaver. Jeg er ikke ekspert på misjonshistorie, men det er lett å tenke seg at denne type lederskapsutvikling gjorde kirken mer motstandsdyktig i forfølgelsestidene. Det er for øvrig samme vurdering som Holmquist-Nørregaard gir av den oldkirkelige presbyteriale ordning:

"Hele denne Ordning var i høi grad formaalstjenlig. Det skulde vise sig, at den kunde modstaa alle den hedenske Romerstats Stormløb for sluttelig at beseire den".

Eksempelet fra Kina representerer en eldsteordning der de i stor grad tenkte praktisk. De hadde for få pastorer. Men de argumenterte også teologisk i den forstand at de brukte nytestamentlig beskrivelse av eldstetjenesten. Og det er lett å finne eksempler på at lutherske kirker i kinesisk kultur har fortsatt å legge eldstetjenesten nær pastorens tjeneste. Det går fram av de eldstes rett til å forvalte sakramentene, gjerne på oppdrag fra en pastor.

Fra Kina til nye misjonsfelt.

I hvilken grad tok misjonærene med seg ordningene fra Kina til nye misjonsfelt? Det ser ut til at forfatningen fra Kina ble brukt i Japan. Alt tyder på at det finnes mange fellestrekk med Frikirken utover det som har med gudstjenesten og tjenestene å gjøre, så påvirkningen fra frikirkelig hold er rimelig sikker.

Eksempler fra andre kirker.

En oppsummering av det jeg har sagt om misjonen i Kina kan ikke bli helt entydig. Arne Redse har lagt stor vekt på innflytelsen fra Frikirken, både liturgisk og ordningsmessig. Andre (som var med i starten) har lagt vekt på at de overtok presbyterianismen "som var det vanlige". Begge kan ha rett, men vi skal merke oss at de som var med fra starten, så på presbyterianismen både som teologisk uproblematisk og som strategisk naturlig. Det samme inntrykket får man når man leser heimesidene til Evangelical Church Mekane Yesus, en kirke som har sine røtter i så vel presbyteriansk som luthersk misjon. Med denne bakgrunnen sier det seg selv at kirkeordningen er blitt presbyteriansk, mens man framstår med en luthersk bekjennelse:

<http://www.lutheranworld.org/country/ethiopia>

Mye av det samme ser vi hos en annen medlemskirke i Det lutherske verdensforbund (LVF), The Evangelical Church of Czech Brethren, en kirke med røtter tilbake til Johan Hus (brent på bål i 1415). Den presenterer seg selv som presbyteriansk og synodal, med eldste som menighetens ledere og med felles organisasjon i presbyterier og synode:

<http://www.e-cirkev.cz/en/rubrika/376-Confession/index.htm>

En særegen kirke i den lutherske familien er Batak Christian Protestant Church, den største protestantiske kirke i Indonesia, med over 4 millioner medlemmer. Den presenterer seg som luthersk og som medlem av LVF, men med bakgrunn i misjonsverket til den unerte (dvs. sammenslutning av lutheranere og reformerte) kirke i Rheinland i Tyskland:

http://en.wikipedia.org/wiki/Batak_Christian_Protestant_Church

En oppsummering:

1. Presbyterianismen viser seg, både historisk og aktuelt, som økumenisk kirkerett.
2. Kirkeordningen er framfor alt et stykke misjonsteologi, den skal tjene evangeliet.
3. Presbyterianismen har vært et alternativ til hierarkisk ordning i misjonskirkene.
4. Den har vært ansett som den vanlige og mest tjenlige ordning for å ivareta prinsippet om det allmenne prestedømmes fulle delaktighet i menighetens evangeliserende og diakonale oppdrag.
5. Så vel i Europa som i misjonskirkelig sammenheng er det nok av eksempler på at presbyteriansk kirkeordning er en relativt uproblematisk kombinasjon.
6. Når det likevel ikke er den mest vanlige kombinasjon, har det historisk sett sammenheng med at de lutherske kirkene i Europa har vært fyrstestyrt kirker.
7. Noen av de kirkene som har en presbyteriansk ordning har røtter i andre deler av protestantismen enn den konsekvent lutherske. Dette har ikke vært til hinder for medlemskap i Det lutherske verdensforbund.
8. Det tydeligste fellestrekk er lokalmenigheten som besluttsende organ, særlig i kall til tjenester.
9. Et annet fellestrekk er en tredelt struktur: menighet-presbyterium-synode. Over synodenivået har mange presbyterianske kirker et fjerde nivå: generalforsamling.
10. Med sin sterke vektlegging av lokalmenigheten representerer presbyterianismen det man kan kalle en moderat kongregasjonalisme (som også er luthersk), men skiller seg fra konsekvent kongregasjonalisme med etablerte tilsynsorganer.
11. De som utøver tilsynet kan ha ulik tittel, tilsynsman, biskop eller lignende, men velges av kirken, på åremål.
12. Frikirken har vært alene om å kombinere luthersk bekjennelse med presbyteriansk ordning i Norge, men denne kombinasjonen har blitt overtatt og videreført i misjonskirker, både i Kina og Japan.
13. Tre trekk ved Frikirkens første forfatning ser ut til å ha hatt gjennomslag i misjonskirker i Kina og Japan: Lokalmenighetens primat, vektlegging av nådegaveprinsippet (som justering av det statskirkelige embetet), og evangelistgavens plass blant de nødvendige tjenestene.

4 ORGANISERING AV FORFATNING, REGLEMENT OG ØVRIGE BESTEMMELSER

Bestemmelsene for Den Evangelisk Lutherske Frikirke er fordelt på flere nivåer. Dette kapitlet inneholder en oversikt over organiseringa av någjeldende bestemmelser, samt Forfatningsutvalgets tilrådning om ny og forenklet organisering.

4.1 Organisering av gjeldende bestemmelser

Gjeldende bestemmelser for Den Evangelisk Lutherske Frikirke er fordelt på følgende sju nivåer:

1. Forfatning

Del 1 Basis §§ 1-3

Del 2 Kirkeordning §§ 4-19

Forfatningen vedtas og kan endres av synoden med kvalifisert flertall.

4/5 flertall i førstegangsbehandling eller alminnelig flertall (men ikke 4/5 flertall) ved førstegangsbehandling og 2/3 flertall ved andregangsbehandling.

2. Reglementer

1 Reglement for eldsterådet

2 Reglement for diakonrådet

3 Reglement for menighetsmøtet

4 Reglement for dannelselse av nye menigheter

5 Reglement for sammenslåing av menigheter

6 Reglement for nedleggelse av menigheter

7 Reglement for presbyteriet

8 Reglement for presbyteriemøtet

9 Reglement for synoden

10 Reglement for synodemøtet

11 Reglement for dåp og menighetens dåpsopplæring

12 Vern om lære og liv

Reglementene vedtas og kan endres av synoden med alminnelig flertall.

3. Allmenne (enkelt)bestemmelser gitt av synoden

1 Menighetenes eiendomsrett

2 Kollektiv utmelding

3 Om nattverdforvaltning

4 Inndeling i tilsynsområder

Allmenne (enkelt)bestemmelser vedtas og kan endres av synoden med alminnelig flertall.

4. Retningslinjer gitt av synoden

- 1 Retningslinjer for assosiert tilknytning
- 2 Retningslinjer for synodens eiendommer, punkt 2

Retningslinjene vedtas og kan endres av synoden med alminnelig flertall.

5. Allmenne (enkelt)bestemmelser gitt av synodestyret

- 1 Oppløsning av menigheter
- 2 Praksis ved ordinasjon
- 3 Ordinertes reservasjonsrett

Allmenne (enkelt)bestemmelser vedtas og kan endres av synodestyret.

6. Retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt eller godkjent av synodestyret

- 1 Retningslinjer for nattverdforvaltning
 - 2 Retningslinjer for saksbehandling og dokumentoppbevaring i Den Evangelisk Lutherske Frikirke
 - 3 Til stede. Retningslinjer og prosedyrer for behandling av saker hvor det rettes mistanke om alvorlige forhold mot ansatte, ordinerte og/eller andre frivillige medarbeidere i tjeneste
 - 4 Retningslinjer for kirkelig tilsyn, tilsynsbesøk i menighetene og synodenes tilsynsoppgaver
 - 5 Retningslinjer for rekrutterings-, lønns- og personalarbeid (inkludert pensjonskassen)
 - 6 Retningslinjer for menighetenes økumeniske engasjement
 - 7 Retningslinjer for økonomiforvaltningen
 - 8 Retningslinjer for menighetenes sjelesørgere
 - 9 Forretningsorden for presbyteriemøtene
 - 10 Retningslinjer for synodestyret
 - 11 Forretningsorden for synoderådet
 - 12 Forretningsorden for synodemøtet
 - 13 Retningslinjer for hovedkomiteen for Visjon
 - 14 Retningslinjer for konfliktrådet
 - 15 Retningslinjer for sang- og musikkrådet
 - 16 Retningslinjer for teologisk fagråd
 - 17 Retningslinjer for forfatningsutvalget
 - 18 Retningslinjer for lønnsutvalget
 - 19 Retningslinjer for klimautvalget
 - 20 Retningslinjer for synodens eiendommer (med unntak av punkt 2 som er vedtatt av synoden)
 - 21 Retningslinjer for Budbæreren
 - 22 Vedtekter for Nordtun HelseReHab
 - 23 Retningslinjer for Stavern folkehøyskole, Fredtun
 - 24 Retningslinjer for synodens satsingsområde for medarbeiderutvikling
 - 25 Retningslinjer for synodens satsingsområde for menighetsutvikling
 - 26 Retningslinjer for synodens satsingsområde for misjon
 - 27 Generell stillingsbeskrivelse / tjenestebeskrivelse for alle ansatte / tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirke
- Retningslinjene, vedtektene og stillingsbeskrivelsen / tjenestebeskrivelsen vedtas

eller godkjennes og kan endres eller godkjennes endret av synodestyret.

7. Eventuelle retningslinjer gitt av presbyteriene og menighetene

Retningslinjene vedtas og kan endres av presbyteriene / presbyteriestyrene / menighetene.

Det foreligger maler til retningslinjer for liturgiutvalget, presbyteriestyrene og andre råd, komiteer og utvalg i tilsynsområdene, samt for eldsteråd, diakonråd, menighetsråd, andre råd, komiteer og utvalg i menighetene. Det foreligger også maler for stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser for ansatte og frivillige medarbeidere tilknyttet synoden, presbyteriene og menighetene.

I tillegg til disse sju nivåene foreligger det til sammen ti veiledninger i Organisasjons- og personalhåndboka (kapittel 9).

Med så mange nivåer, og noen overlappende formuleringer mellom for eksempel forfatning og reglement, framstår dagens bestemmelser som uoversiktlige og tildels vanskelig å finne fram i. Forfatningsutvalget har tidligere, etter oppdrag fra synodestyret, drøftet og anbefalt sammenslåing av reglementer. Dette vil bli nærmere redegjort for i kapittel 6.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at gjeldende bestemmelser bør fordeles på betydelig færre nivåer og at antallet reglement bør reduseres kraftig.

4.2 Tilråding

På bakgrunn av de vurderinger som er foretatt i første del av dette kapitlet tilrår Forfatningsutvalget følgende organisering av bestemmelsene for Den Evangelisk Lutherske Frikirke (se også vedlegg 1 for en skjematisk oversikt):

1. Forfatning

Del 1 Basis / Grunnlag. Nåværende §§ 1-3.

Del 2 Kirkeordning / Menighet. Nåværende §§ 4-9, samt en ny.

Del 3 Kirkeordning / Presbyterium. Nåværende §§ 10-12.

Del 4 Kirkeordning / Synode. Nåværende §§ 13-17, samt en ny.

Del 5 Kirkeordning / Andre bestemmelser. Nåværende §§ 18-19, samt en ny.

Anbefaling om endringer av ordlyd i, og nummerering av, paragrafene framgår av kapittel 7 og vedlegg 2.

2. Reglement

Nåværende 12 reglementer slås sammen til ett og fordeles på følgende deler/kapitler:

Del 1 Innledende bestemmelser, jf. del 1 i forfatningen.

Del 2 Menigheten, jf. del 2 av forfatningen.

Inkluderer/erstatter følgende reglementer:

- Reglement for eldsterådet
- Reglement for diakonrådet
- Reglement for menighetsmøtet
- Reglement for dannelse av nye menigheter
- Reglement for sammenslåing av menigheter
- Reglement for nedleggelse av menigheter
- Reglement for dåp og menighetens dåpsopplæring

- Vern om lære og liv

Anliggende i følgende allmenne (enkelt)bestemmelser gitt av synoden innarbeides:

- Menighetenes eiendomsrett
- Kollektiv utmelding

Anliggende i følgende retningslinjer og vedtekter gitt av synoden innarbeides:

- Retningslinjer for assosiert tilknytning

Anliggende i følgende allmenne (enkelt)bestemmelse gitt av synodestyret innarbeides:

- Oppløsning av menigheter
- Praksis ved ordinasjon
- Ordinertes reservasjonsrett

Anliggende i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret innarbeides eventuelt:

- Generell stillingsbeskrivelse / tjenestebeskrivelse for alle ansatte / tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Det henvises til eventuelle utfyllende bestemmelser i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret:

- Retningslinjer for nattverdforvaltning
- Retningslinjer for menighetenes økumeniske engasjement
- Retningslinjer for økonomiforvaltningen
- Retningslinjer for menighetenes sjelesørgere
- "Til stede"

Del 3 Presbyteriet, jf. del 3 av forfatningen.

Inkluderer/erstatter følgende reglementer:

- Reglement for presbyteriet
- Reglement for presbyteriemøtet

Anliggende i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret innarbeides:

- Forretningsorden for presbyteriemøtene

Anliggende i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret innarbeides eventuelt:

- Generell stillingsbeskrivelse / tjenestebeskrivelse for alle ansatte / tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Det henvises til eventuelle utfyllende bestemmelser i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret:

- Retningslinjer for kirkelig tilsyn, tilsynsbesøk i menighetene og synodenes tilsynsoppgaver

Del 4 Synoden, jf. del 4 av forfatningen.

Inkluderer/erstatter følgende reglementer:

- Reglement for synoden
- Reglement for synodemøtet

Anliggende i følgende retningslinjer og vedtekter gitt av synoden innarbeides:

- Retningslinjer for synodens eiendommer, punkt 2

Anliggende i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret innarbeides:

- Forretningsorden for synoderådet

- Forretningsorden for synodemøtet
- Retningslinjer for forfatningsutvalget

Anliggende i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret innarbeides eventuelt:

- Generell stillingsbeskrivelse / tjenestebeskrivelse for alle ansatte / tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Det henvises til eventuelle utfyllende bestemmelser i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret:

- Retningslinjer for kirkelig tilsyn, tilsynsbesøk i menighetene og synodenes tilsynsoppgaver
- Retningslinjer for rekrutterings-, lønns- og personalarbeid (inkludert pensjonskassen)
- Retningslinjer for synodestyret
- Retningslinjer for hovedkomiteen for Visjon
- Retningslinjer for konfliktrådet
- Retningslinjer for sang- og musikkrådet
- Retningslinjer for teologisk fagråd
- Retningslinjer for lønnsutvalget
- Retningslinjer for klimautvalget
- Retningslinjer for Budbæreren
- Vedtekter for Nordtun HelseReHab
- Retningslinjer for Stavern folkehøyskole, Fredtun
- Retningslinjer for synodens satsingsområde for medarbeiderutvikling
- Retningslinjer for synodens satsingsområde for menighetsutvikling
- Retningslinjer for synodens satsingsområde for misjon

Del 5 Andre bestemmelser, jf. del 5 av forfatningen.

Anliggende i følgende retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt av synodestyret innarbeides:

- Retningslinjer for saksbehandling og dokumentoppbevaring i Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Anbefaling om endringer av ordlyd i reglementene framgår av kapittel 7 og vedlegg 2.

3. Allmenne (enkelt)bestemmelser gitt av synoden

- 1 Menighetenes eiendomsrett:
Innarbeides i del 2 av reglementet.
- 2 Kollektiv utmelding:
Innarbeides i del 2 av reglementet.
- 3 Om nattverdforvaltning:
Beholdes, men innholdet kan vurderes.
- 4 Inndeling i tilsynsområder:
Beholdes inntil eventuell ny bestemmelse om inndeling av tilsynsområdene.

Anbefaling om endringer av ordlyd i bestemmelsene framgår av kapittel 7 og vedlegg 2.

4. Retningslinjer gitt av synoden

- 1 Retningslinjer for assosiert tilknytning:
Innarbeides i del 2 av reglementet.
- 2 Retningslinjer for synodens eiendommer, punkt 2:
Innarbeides i del 4 av reglementet.

Anbefaling om endringer av ordlyd i retningslinjer framgår av kapittel 7 og vedlegg 2.

5. Allmenne (enkelt)bestemmelser gitt av synodestyret

- 1 Oppløsning av menigheter:
Innarbeides i del 2 av reglementet.
- 2 Praksis ved ordinasjon:
Innarbeides i del 2 av reglementet.
- 3 Ordinertes reservasjonsrett:
Innarbeides i del 2 av reglementet.

Anbefaling om endringer av ordlyd i (enkelt)bestemmelser framgår av kapittel 7 og vedlegg 2.

6. Retningslinjer, vedtekter og stillingsbeskrivelser / tjenestebeskrivelser gitt eller godkjent av synodestyret

- 1 Retningslinjer for nattverdforvaltning:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 2 av reglementet.
- 2 Retningslinjer for saksbehandling og dokumentoppbevaring i Den Evangelisk Lutherske Frikirke:
Innarbeides i del 5 av reglementet.
- 3 Til stede. Retningslinjer og prosedyrer for behandling av saker hvor det rettes mistanke om alvorlige forhold mot ansatte, ordinerte og/eller andre frivillige medarbeidere i tjeneste:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 2 av reglementet.
- 4 Retningslinjer for kirkelig tilsyn, tilsynsbesøk i menighetene og synodenes tilsynsoppgaver:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 3 og 4 av reglementet.
- 5 Retningslinjer for rekrutterings-, lønns- og personalarbeid (inkludert pensjonskassen):
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 6 Retningslinjer for menighetenes økumeniske engasjement:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 2 av reglementet.
- 7 Retningslinjer for økonomiforvaltningen:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 2 av reglementet.
- 8 Retningslinjer for menighetenes sjelesørgere:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 2 av reglementet.
- 9 Forretningsorden for presbyteriemøtene:
Innarbeides i del 3 av reglementet.
- 10 Retningslinjer for synodestyret:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 11 Forretningsorden for synoderådet:
Innarbeides i del 4 av reglementet.
- 12 Forretningsorden for synodemøtet:
Innarbeides i del 4 av reglementet.
- 13 Retningslinjer for hovedkomiteen for Visjon:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 14 Retningslinjer for sang- og musikkrådet:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 15 Retningslinjer for teologisk fagråd:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.

- 16 Retningslinjer for forfatningsutvalget:
Innarbeides i del 4 av reglementet.
- 17 Retningslinjer for lønnsutvalget:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 18 Retningslinjer for klimautvalget:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 19 Retningslinjer for synodens eiendommer (med unntak av punkt 2 som er vedtatt av synoden):
Kan oppheves (punkt 2 innarbeides i del 4 av reglementet).
- 20 Retningslinjer for Budbæreren:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 21 Vedtekter for Nordtun HelseReHab:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 22 Retningslinjer for Stavern folkehøyskole, Fredtun:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 23 Retningslinjer for synodens satsingsområde for medarbeiderutvikling:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 24 Retningslinjer for synodens satsingsområde for menighetsutvikling:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 25 Retningslinjer for synodens satsingsområde for misjon:
Henvises til som eventuell utfyllende bestemmelse til del 4 av reglementet.
- 26 Generell stillingsbeskrivelse / tjenestebeskrivelse for alle ansatte / tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirke:
Innarbeides i del 2, 3 og 4 av reglementet.
Anbefaling om endringer av ordlyd i retningslinjer, vedtekter og stillingsbetegnelse / tjenestebeskrivelser framgår av kapittel 7 og vedlegg 2.

7. Eventuelle retningslinjer gitt av presbyteriene og menighetene

Innenfor rammen av bestemmelsene i forfatning og reglement kan presbyteriene / presbyteriestyrene og menighetene utarbeide egne lokale retningslinjer.

På samme måte som det i reglementet kan henvises til eventuelle retningslinjer kan det i disse vises til veiledninger, jf. kapittel 9 i Organisasjons- og personalhåndboka.

5 BETEGNELSER I FORFATNING, REGLEMENT OG ØVRIGE BESTEMMELSER

I dette kapitlet drøftes betegnelser i bestemmelsene for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i forhold til felleskirkelige betegnelser, allmenn forståelse av kirkelige betegnelser og ordlyd i offentlige bestemmelser for trossamfunn. Forfatningsutvalgets tilrådninger er tatt med til slutt i kapitlet.

5.1 Betegnelser i gjeldende bestemmelser

Ved førstegangsbehandling av forfatningsendring vedtok Synoden 2011 at betegnelsen *presbyterium*² skal endres. I kirkegeografisk betydning skal betegnelsen *tilsynsområde* benyttes. Som betegnelse for et kirkemøte, bestående av eldste fra menigheter i et bestemt geografisk område, skal betegnelsen *tilsynsråd* benyttes. Saken skal andregangsbehandles av Synoden 2014. Dersom endringen blir endelig vedtatt i 2014 må det følges av en redaksjonell endring av betegnelsen *presbyteriestyre* eller *presbyteriets styre* til *tilsynsrådets styre* og *presbyteriemøte* til *tilsynsrådsmøte*.

Samme synode vedtok at betegnelsen *synode* skal beholdes. Om *synodemøte* kan i tillegg betegnelsen *kirkemøte* benyttes.

Begrunnelsen for endringene er at kirken skal anvende betegnelser som er lett forståelig både for dens medlemmer, folk flest og offentlige myndigheter samtidig som de tydeliggjør kirkens egenart.

Ut fra en slik begrunnelse er det naturlig å drøfte noen flere betegnelser i bestemmelsene for Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Eldste og eldsteråd benyttes om de som er ordinert til tjeneste i menigheten og det kollegium de, sammen med menighetens forstander(e) utgjør.

Betegnelsene benyttes også i andre kirkesamfunn, men kan ha ulike betydninger og funksjoner der. For de som er mindre kjent med kirkelige begreper kan betegnelsene feiltolkes i retning av å være aldersrelatert, og gi assosiasjoner til patriarkalske instanser. Det er imidlertid ikke lett å finne gode alternativer.

Betegnelsen forekommer ikke i offentlige bestemmelser for trossamfunn. Det betyr imidlertid ikke at den er til hinder for offentlige myndigheters mulighet til å forstå kirkeordningen for Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Eldste har sitt opphav i den greske betegnelsen *presbýteros* og benyttes om menighetsledere (*presbytérion; de eldstes råd*) i den første kristne kirke (for eksempel Ap.gj. 14, 23).

² Endringen oppnådde ikke kvalifisert flertall ved andregangsbehandlingen.

I Den Evangelisk Lutherske Frikirkes første forfatning ble betegnelsen menighetsråd benyttet om rådet bestående av menighetens pastor og de styrende eldste.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at betegnelsene eldste og eldsteråd kan vurderes.

Det er imidlertid vanskelig å finne gode alternative betegnelser.

Forstander(e) benyttes om de som til vanlig betegnes som menighetens pastor(er).

Betegnelsen er lite spesifikk i forhold til den tjenesten som skal betegnes og er heller ikke en særegen kirkelig betegnelse.

Betegnelsen benyttes også i andre kirkesamfunn, som regel innenfor den reformerte kirkefamilie. Til daglig benyttes betegnelsen pastor om Den Evangelisk Lutherske Frikirkes forstandere, både innen kirken og generelt i samfunnet. I trossamfunnsloven brukes betegnelsen "prest eller forstander".

Den latinske betegnelsen pastor anses som et opphav til betegnelsen prest, som på gresk har samme opphav som eldste. Betegnelsen hyrde, forstått som en som har ansvar for menighetens medlemmer, har også sitt opphav i betegnelsen pastor.

I Den Evangelisk Lutherske Frikirkes første forfatning ble betegnelsen pastor benyttet.

Det bør brukes betegnelser som ikke skaper tvil om hvilke funksjoner kirkens forstandere/pastorer har, og den bør derfor vurderes.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at betegnelsen forstander bør endres til pastor eller prest.

Menighetens styre benyttes om eldsterådet for å angi at det er menighetens ledelse. Hvorvidt bestemmelsen er tjenlig og nødvendig drøftes nærmere i kapittel 6.

Betegnelsen er i seg selv ikke tilstrekkelig til å være beskrivende for eldsterådets ledelsesoppgaver, og dets myndighet og ansvar i forhold til menighetsmøtet. Betegnelsen er ikke en særegen kirkelig betegnelse og benyttes ikke til daglig i Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Betegnelsen, som er lett forståelig for folk flest, benyttes i andre kirkesamfunn og i trossamfunnsloven.

Det er av større nødvendighet at ansvar og myndighet til menighetenes eldsteråd, diakonråd, menighetsråd og eventuelle andre organer er tiltrekkelig beskrevet i bestemmelsene enn at et av disse benevnes som menighetens styre.

Uavhengig av hvilke organ som ivaretar ledelsen av menigheten bør betegnelsen styre vurderes.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at betegnelsen menighetens styre kan tas ut av forfatningen.

Synoderåd benyttes om det kollegium som behandler læresaker og benevnes som synodens læreorgan. Hvorvidt synoderådet skal bestå, med eller uten endringer i oppgaver og myndighet, drøftes nærmere i kapittel 6.

Betegnelsen benyttes ikke i andre kirkesamfunn eller i offentlige bestemmelser for trossamfunn. Det betyr imidlertid ikke at den er til hinder for offentlige myndigheters mulighet til å forstå kirkeordningen for Den Evangelisk Lutherske Frikirke. For folk flest uttrykker den lite om rådets egenart og funksjon, noe det er ønskelig at den gjør.

Under forutsetning av at synoderådet videreføres bør en betegnelse som er mer beskrivende for dets oppgaver vurderes.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at betegnelsen synoderåd bør endres til synodens læreutvalg.

Formann og nestformann benyttes i styrer, råd og utvalg i Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Betegnelsen er lett forståelig og benyttes, riktignok i avtagende grad, i andre kirkesamfunn og andre sammenhenger. Betegnelsen forekommer ikke i offentlige bestemmelser for

trossamfunn. Det betyr imidlertid ikke at den er til hinder for offentlige myndigheters mulighet til å forstå kirkeordningen for Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Det bør vurderes kjønnsnøytrale betegnelser.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at betegnelsene formann og nestformann bør endres til leder og nestleder.

Tilsynsmann benyttes om de som utøver tilsyn på vegne av presbyteriene og synoden.

Betegnelsene benyttes også i andre kirkesamfunn, men kan ha ulike betydninger og funksjoner der. For folk flest er den precis nok selv om den ikke er særegen kirkelig. Betegnelsen forekommer ikke i offentlige bestemmelser for trossamfunn. Det betyr imidlertid ikke at den er til hinder for offentlige myndigheters mulighet til å forstå kirkeordningen for Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Betegnelsen tilsynsmann slik den finnes i den første kristne kirke (for eksempel Ap.gj. 20,28) har sitt opphav i den greske betegnelsen *epískopos* og benyttes om menighetsledere, først lokale og senere også regionale.

Det bør vurderes om betegnelsen tilsynsmann skal erstattes av en kjønnsnøytral betegnelse. Betegnelsen biskop er et alternativ. Men heller ikke den er uten videre kjønnsnøytral, i det den også kommer av *epískopos*. For folk flest oppfattes nok likevel biskop som mer kjønnsnøytral enn tilsynsmann.

I en drøfting av hvorvidt betegnelsen biskop kan benyttes i Den Evangelisk Lutherske Frikirke bør det vurderes om den gir assosiasjoner til en embetsstyrt kirke. I så fall vil det være i motsetning til noe av begrunnelsen for at Den Evangelisk Lutherske Frikirke i sin tid ble dannet. Hvorvidt en kirke er embetsstyrt følger imidlertid ikke av dens betegnelser på sine biskoper/tilsynsmenn, men de bestemmelser disse arbeider under og etter. Dersom betegnelsen biskop tas i bruk forutsetter det at synodens tilsynsmenn betegnes som for eksempel kirkens ledende biskoper, jf. at de i dag betegnes som kirkens øverste tilsynsmenn. *Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at betegnelsen tilsynsmann kan endres til biskop men ser det ikke som en prioritert endring.*

Presbyterialsynodal struktur betegner kirkeordningen for Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Betegnelsen benyttes kun i forfatningen § 18 (om endringer i forfatningen), og gir ikke uten videre entydig forståelse for dens innhold, verken for kirkens medlemmer eller for folk flest. Betegnelsen anses ikke som problematisk i en felleskirkelig kontekst. Det kan imidlertid være mulighet for at den, i noen sammenhenger, kan assosieres mer med reformerte enn lutherske kirker.

Betegnelsen forekommer ikke i offentlige bestemmelser for trossamfunn. Det betyr imidlertid ikke at den er til hinder for offentlige myndigheters mulighet til å forstå kirkeordningen for Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Når det gjelder hva både medlemmer i kirken og andre forstår av betegnelsen kan det være grunn til å vurdere den. På den annen side er det vanskelig å finne gode og kortfattede alternative betegnelser.

Det er derfor Forfatningsutvalgets oppfatning at betegnelsen presbyterialsynodal struktur ikke er av en slik karakter, eller benyttes i så stort omfang, at den bør endres.

5.2 Tiltrådning

På bakgrunn av de vurderinger som er foretatt i første del av dette kapitlet tilrår Forfatningsutvalget:

1. Betegnelsene *eldste* og *eldsteråd* endres ikke.

2. Betegnelsen *forstander* endres til *pastor*.
3. Betegnelsen *menighetens styre* benyttes ikke.
I stedet beskrives menighetens styrings- og ledelsesorganers ansvar og myndighet tilstrekkelig.
4. Betegnelsen *synoderåd* endres til *synodens læreutvalg*.
5. Betegnelsene *formann* og *nestformann* endres til *leder* og *nestleder*.
6. Betegnelsen *tilsynsmann* endres ikke.
7. Betegnelsen *presbyterialsynodal struktur* endres ikke.

Betegnelsene tas inn i ordlyden til den samlede tilrådingen i kapittel 7 og vedlegg 2.

6 DRØFTING AV FORFATNING, REGLEMENT OG ØVRIGE BESTEMMELSER

I dette kapitlet drøftes overordnede prinsipper for kirkeordningen, behov for presiseringer i gjeldende bestemmelser og henvendelser/innspill som er kommet til i arbeidet med forfatningsrevisjonen. Forfatningsutvalgets tilrådninger er tatt med til slutt i kapitlet.

6.1 Overordnede prinsipper for kirkeordningen

Den Evangelisk Lutherske Frikirke har en presbyterialsynodal struktur, noe som innebærer at menighetene ledes av eldsteråd. Fram til 1971 ble eldsterådene benevnt som menighetsråd. Helt fra etableringen av Den Evangelisk Lutherske Frikirke har menighetens diakoner hatt sine særskilte oppgaver. Fra 1983 ble betegnelsen diakonråd benyttet om et råd bestående av menighetens diakoner.

I kirkens tidlige år møtte diakonene i menighetsrådet for, sammen med de eldste, å behandle saker innenfor sitt ansvarsområde. Etter at betegnelsen eldsteråd ble innført, ble betegnelsen menighetsråd benyttet om fellesmøtene mellom eldste og diakoner.

Menighetens eldste er ordinert til tjeneste og utgjør et tjenestefellesskap. Tjenesten er først og fremst en hyrdetjeneste, bestående av sakramentsforvaltning, forkynnelse, vern om lære og liv og kirkelige handlinger. I tillegg kommer administrative og daglige ledelsesoppgaver. Mange av disse utøves, eller skal utøves, i fellesskap med diakonene.

Ordinasjon til eldstetjenesten er livsvarig, mens aktiv tjeneste som eldste er av vedvarende karakter. Tjenesten avsluttes normalt ved en bestemt aldersgrense, for tiden 67 år. Tjenesten kan avsluttes på et tidligere tidspunkt, av praktiske eller andre årsaker.

På bakgrunn av denne beskrivelsen er det lett å fastslå at eldstetjenesten er omfattende, og krever kompetanse også innenfor administrasjon og økonomi. At eldsterådet ivaretar den daglige ledelsen av menigheten, vil mer eller mindre gå på bekostning av dets hyrdeoppgaver. Sammen med det faktum at eldstetjenesten er av vedvarende karakter, bidrar dette til utfordringer når det gjelder rekruttering til denne tjenesten. Situasjonen medfører også at noen eldste slutter før oppnådd aldersgrense, noe som medfører at Den Evangelisk Lutherske Frikirke har mange ordinerte som ikke er i en tjeneste som forutsetter ordinasjon. Dette er ikke en ønskelig situasjon for kirken.

De oppgaver i kirken som innebærer hyrdeansvar, forutsetter ordinasjon. Praktiske administrative ledelsesoppgaver forutsetter ikke ordinasjon. Dagens ordning er slik at for å være medlem av menighetens styre, som er eldsterådet, kreves det ordinasjon. Ordningen innebærer at de av kirkens medlemmer som har administrativ og økonomisk kompetanse, men ikke ønsker en vedvarende hyrdetjeneste, er avskåret fra å tjene i menigheten med sine gaver

og evner.

Det blir derfor et viktig spørsmål om vår kirkes presbyterialsynodale struktur oppstiller skranker som innebærer at bare ordinerte kan delta i menighetens daglige ledelse. I den sammenheng er det nødvendig å vurdere den presbyterialsynodale strukturen i forhold til hva den skal ivareta. Dens primære funksjon er å forankre det kirkelige embetet i råd som er kalt av menigheten. Det må derfor legges til rette for at disse rådene får anledning til og konsentrere seg om sine primære oppgaver. Å tillegge administrativt ledelsesansvar til andre organer enn eldsterådet, for eksempel menighetsrådet, kan derfor ikke anses som et brudd på den presbyterialsynodale strukturen. En slik ordning utelukker ikke at eldsterådet, som helhet, skal delta i menighetens daglige ledelse. Det skal imidlertid ikke være dets primære oppgaver.

Dagens bestemmelser for menighetsrådet er for upresise og må uansett endres. I tillegg er det noen områder med litt uklare grenser mellom eldsterådets, diakonrådets og menighetsrådets oppgaver og ansvar.

Det har med ujevne mellomrom vært diskusjoner i vår kirke om eldstetjenesten skal kunne gjøres tidsbegrenset, blant annet av hensyn til rekrutteringen. Synoden har hver gang avvist dette. Med de endringer som er antydnet ovenfor, kan rekrutteringen til eldstetjenesten bli lettere. Det at den i større grad konsentreres om hyrdefunksjonen gjør at menigheten heller ikke trenger så mange eldste.

Det kan likevel ikke ses bort fra at noen vil være avventende til å gå inn i eldstetjeneste, nettopp med tanke på dens oppgaver og vedvarende karakter. I den sammenheng kan det være nyttig at menigheter kan ha anledning til å la potensielle eldsterådsmedlemmer få en tidsbegrenset prøveperiode.

Diakontjenesten i vår kirke er omfattende. Den innebærer både omsorgsoppgaver, fellesskapsbyggende tiltak, liturgiske funksjoner, kirketjeneroppgaver og ivaretagelse av menighetens verdier. En oppdeling i flere diakonale tjenestegrupper, i alle fall for de menigheter som har ressurser til det, kan styrke alle områdene av menighetenes diakoni.

På bakgrunn av disse drøftingene er det mulig å se for seg at de overordnede prinsipper for vår kirkeordning kan gi rom for endringer i forhold til dagens bestemmelser når det gjelder menighetens ledelse.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at eldsterådets primære oppgave er hyrdetjeneste. Innenfor en presbyterialsynodal struktur er det mulig at andre administrative oppgaver overlates til andre organer.

Diakontjenesten kan, om menigheten ønsker det, deles opp i flere tjenestegrupper.

Utvalget er delt i synet på om det skal kunne gjøres unntak fra prinsippet om eldstetjenestens vedvarende karakter.

6.2 Behov for presiseringer i, og henvendelser/inns spill om, gjeldende bestemmelser

Forfatningsutvalget har gjennom egen saksbehandling avdekket behov for presiseringer i gjeldende bestemmelser. I oppstartsfasen av arbeidet med forfatningsrevisjonen, og etter invitasjon fra Forfatningsutvalget, kom det henvendelser/inns spill fra menigheter og enkeltpersoner om endringer og presiseringer. Videre har utvalget, i møte med tilsynsmennene, fått innspill om endringer. Det samme har vært tilfelle i tilknytning til forfatningskonferansen. Til sammen har utvalget mottatt over 50 innspill som, i kronologisk

rekkefølge, vil bli presentert og drøftet i denne delen av kapitlet.

1 Representasjon i presbyteriene.

Synoden 2008 vedtok en tolkning av betegnelsen "eldste" i reglementets bestemmelse om representasjon slik at også fratrådte eldste kan representere menigheten i presbyteriet, og dermed også i presbyteriestyret. Forfatningsutvalget sendte saken tilbake til synoden for ny behandling. Begrunnelsen var at synoden ikke kan gjøre et tolkningsvedtak som er i strid med reglementets bestemmelse om representasjon. I henhold til reglementet må menighetene velge nye representanter til presbyteriet, dersom en representant fratrer i løpet av en periode. Synodestyret sluttet seg til Forfatningsutvalgets vurdering og vedtok å legge saken fram for Synoden 2011. Av ukjente årsaker ble imidlertid ikke det gjort. Saken er heller ikke framlagt til Synoden 2014.

Siden saken er sendt tilbake til synoden, men ikke behandlet på nytt, anses ikke fortolkningen fra 2008 som kirkerettslig gjeldende.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at fratrådte eldste ikke kan representere menigheten i presbyteriet eller velges til medlemmer i presbyteriets styre.

2 Sammenslåing av reglementer, og innarbeiding av allmenne bestemmelser i disse.

Etter henstilling fra synodestyret utarbeidet Forfatningsutvalget forslag til sammenslåing av reglementer, og inkludering av noen allmenne bestemmelser i disse, med tanke på behandling i Synoden 2011. Forfatningsutvalget oversendte sine forslag til synodestyret, men saken ble ikke framlagt for Synoden 2011. Anliggende er imidlertid en viktig del av denne forfatningsrevisjonen og behandles i en større sammenheng.

Forfatningsutvalget viser til sin tilråkning i kapittel 4.2.

3 Presiseringer i forfatning og reglement om hvem som er medlemmer av eldsterådet.

Etter henstilling fra synodestyret, og på bakgrunn av henvendelse fra Trondheim menighet, vurderte Forfatningsutvalget hvor vidt samtlige forstandere i menigheter med mer enn en forstander, er medlemmer av eldsterådet.

Forfatningsutvalget anbefalte presiseringer av ordlyden i forfatning og reglement.

Synodestyret sluttet seg til Forfatningsutvalgets anbefaling, men saken ble ikke framlagt for Synoden 2011.

I Den Evangelisk Lutherske Frikirke er eldsterådet, i fellesskap, betrodd hyrdetjenesten for menigheten. Det forutsettes derfor at samtlige som er ordinerte til denne tjenesten, er fullverdige medlemmer av eldsterådet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at samtlige som er ordinert til, og i aktiv eldstetjeneste, er medlemmer i eldsterådet.

4 Redaksjonelle endringer i forfatning og reglement som følge av ny organisering.

Forfatningsutvalget har vurdert det slik at det bør foretas redaksjonelle endringer i forfatning og reglement som følge av ny organisasjonsmodell for kirkens fellesarbeid, for eksempel i § 13 om styrer for kirkesamfunnets virkegrener. Vurderingen er oversendt synodestyret tidligere, men ikke behandlet videre.

Endringer av betegnelser på kirkens arbeid og stillinger kan forekomme med ujevne mellomrom. Det bør være et mål at slike endringer ikke medfører behov for redaksjonelle endringer i gjeldende bestemmelser.

Se også punkt 14 i denne delen av kapitlet, om strategi for Frikirketorget.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det i forfatning og reglement bør benyttes betegnelser av en slik art at det medfører minst mulig behov for redaksjonelle endringer.

5 Henvisninger mellom forfatning og reglement og reglement og retningslinjer.

Forfatningsutvalget har tidligere vurdert det slik at det bør være henvisninger mellom forfatning og reglement, og mellom reglement og retningslinjer. Vurderingen er oversendt synodestyret tidligere, men ikke behandlet videre. Anliggende er imidlertid en del av denne forfatningsrevisjonen og behandles i en større sammenheng.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at henvisninger mellom overordnede og utfyllende bestemmelser vil gjøre bestemmelsene mer oversiktlige, og lettere å finne fram i, jf. kapittel 4.2.

6 Bruk av store/små forbokstaver i navn på styrever, råd og utvalg i Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Forfatningsutvalget har vurdert det slik at det bør være lik skrivemåte for styrever, råd og utvalg i Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Vurderingen er oversendt synodestyret med anmodning om videre utredning. Synodestyret ba administrasjonen utrede saken, men noen slik utredning er så langt ikke framlagt.

Det er litt ulik praktisering av skrivemåte i kirken når det gjelder bruk av store eller små forbokstaver i navn på styrever råd og utvalg. Saken er ikke en del av denne utredningens mandat. Det er imidlertid viktig å påse at det blir overensstemmelse mellom skrivemåten i kirkens bestemmelser og i øvrige dokumenter.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at skrivemåten i kirkens bestemmelser er retningsgivende for skrivemåte i øvrige dokumenter.

7 Endringer i ordlyden i forfatningens basis.

Forfatningsutvalget behandlet i perioden 2008-2011, etter forslag fra Helge Utaker, endringer av ordlyden i forfatningens basis. Forslagene ble oversendt synodestyret med anmodning om videre behandling. Synodestyret besluttet å vurdere forslagene på et senere tidspunkt, men noen slik vurdering er så langt ikke protokollert utført. Anliggende er imidlertid en del av denne forfatningsrevisjonen og behandles i en større sammenheng, jf. også punktene 46 og 47 i denne delen av kapitlet.

Forfatningsutvalgets vedtak fra perioden 2008-2011 innebærer endringer i følgende bestemmelser i forfatningens basis:

1. Forfatningen § 1 gis følgende ordlyd (tilføyelser med *kursiv* skrift):
Den Evangelisk Lutherske Frikirke er et *registrert* trossamfunn bestående av ordnede menigheter som bygger på Guds ord og den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelses grunn. De tilsluttede menigheter er forpliktet på bestemmelsene i denne forfatning og for øvrig vedtak som er fattet av kirkens synode.
2. Forfatningen § 3, første ledd, gis følgende ordlyd (tilføyelse med *kursiv* skrift):

Etter Den Hellige Skrift og kirkens bekjennelse er kirken de helliges samfunn hvor Guds ord forkynnes rent, og sakramentene forvaltes i *samsvar med Kristi innstiftelse og kirkens ordninger*.

3. Forfatningen § 3, bibelsitatene, erstattes med følgende tekst:
Kirken ledes og styres gjennom de nådegaver Herren gir og de embeter (tjenester) han har innsatt. Til disse embeter hører en ordnet pastoral- og tilsynstjeneste, samt diakonale tjenester.
4. Forfatningen § 3, siste ledd, gis følgende nye ordlyd:
Skriftens og bekjennelsens skille mellom det åndelige og verdslige regiment får som konsekvens en fri og uavhengig kirke som selv styrer sine egne anliggender.
Nåværende formulering (Det borgerlige statsstyre har ikke rett til å styre kirken, for Jesu Kristi rike er ikke av denne verden.) utgår.
5. Forfatningen får ny § 4:
Formål.
Den Evangelisk Lutherske Frikirke er en evangeliserende og misjonerende kirke som gjennom forkynnelse og diakonalt arbeid søker å bringe Kristus til mennesker og skape gode og utrustende menighetsfellesskap.

Forfatningsutvalget anså ikke endringene å være i strid med (nåværende) § 18 i forfatningen om at det ikke kan *"foretas endringer i denne forfatning som rokker ved kirkens basis, slik den er uttrykt i §§ 1-3."*

Bestemmelsene i andre ledd av samme paragraf tilsier at forfatningens basis ikke kan endres, jf. at endringsbestemmelsene bare relateres til kirkeordningsdelen. Det kan likevel drøftes om det kan foretas redaksjonelle endringer og/eller presiseringer, så lenge de ikke rokker ved innholdet i forfatningens basis. Dersom ordlyden i forfatningens basis hevdes å være uforanderlig, på bakgrunn av bestemmelsene i § 18, må i så fall disse bestemmelsene endres først.

Forfatningsutvalget understreket i forrige periode at selv om tilsynstjenesten nevnes særskilt i punkt 3, innebærer det ikke en tolkning i retning av et eget tilsynsembete.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det kan foretas redaksjonelle endringer og presiseringer i forfatningens basis, så lenge de ikke rokker ved realitetene i den.

8 Betegnelse pastor og forstander.

Forfatningsutvalget har i perioden 2008-2011, i forbindelse med drøfting av alternativ betegnelse for presbyterium, vurdert også andre betegnelser i Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Utvalget har i perioden 2011-2014 behandlet en henvendelse fra Kristiansand menighet om forholdet mellom betegnelsene forstander og pastor. Anliggende er en del av denne forfatningsrevisjonen og behandles i en større sammenheng.

Forfatningsutvalget viser til sin tilråkning i kapittel 4.2.

9 Endring i bestemmelsene om hvem som har forslagsrett til synoden.

Forfatningsutvalget har bedt synodestyret vurdere om også utvalg skal ha forslagsrett til synoden. Synodestyret har ikke behandlet henstillingen. Det er naturlig å vurdere dette i forbindelse med forfatningsrevisjonen. Etter gjeldende bestemmelser har menigheter, presbyteriestyrer, synodestyret og synodevalgte styrer og råd forslagsrett til synoden. For tiden er det kun to synodevalgte styrer, i tillegg til synodestyret (Nordtun HelseReHab og Stavem folkehøgskole Fredtun). Det er ingen synodevalgte råd utenom synoderådet.

Forfatningsutvalget og lønnsutvalget er de eneste synodevalgte utvalgene. Det kan være hensiktsmessig at også de to utvalgene får forslagsrett til synoden. Synodevalgte styrer, med unntak for synodestyret, råd og utvalg bør i så fall ha forslagsrett som er begrenset til deres arbeids- og ansvarsområde.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at også synodevalgte utvalg bør ha forslagsrett til synoden.

10 Andregangsbehandling av forfatningsendringer.

I forbindelse med andregangsbehandling av forfatningens medlemskapsbestemmelser fattet synoden vedtak om å be synodestyret *"utforme et tydelig reglement for 2. gangs behandling av forfatningsendringer."* Saken er ikke satt på sakslista til Synoden 2014. Anliggende er naturlig å vurdere i forbindelse med denne forfatningsrevisjonen.

Gjeldende bestemmelser om andregangsbehandling av forfatningsendringer innebærer blant annet at nye forslag i saken som kommer fram ved andregangsbehandling ikke kan vedtas, men må sendes inn og legges fram for synoden på vanlig måte.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at bestemmelsene for andregangsbehandling av forfatningssaker er tilstrekkelig, men ordlyd og plassering i bestemmelsene kan vurderes.

11 Endret representasjon til synoden.

Synoden 2011 vedtok blant annet at *"Til synoden hører også med synodestyrets formann og nestformann."* og *"Synodestyremedlemmer som ikke er medlem av synoden, samt tilsynsmennene i tilsynsområdene, kan møte med tale- og forslagsrett"*. Forfatningsutvalget sendte saken tilbake til synoden, for ny behandling. Begrunnelsen var at vedtaket delvis er i strid med forfatningen. I henhold til § 13 er samtlige av kirkens tilsynsmenn medlemmer av synoden. Behandlingen forutsettes knyttet opp mot andregangsbehandling av saken om tilsynsmennenes plass i synoden.

Se også punkt 13 i denne delen av kapitlet, om tilsynsmenn i synoden.

Forfatningsutvalget vil i denne utredningen forholde seg til to alternativer når det gjelder endret representasjon til synoden.

12 Betegnelsen presbyterium.

Synoden 2011 vedtok blant annet at betegnelsen *"presbyterium erstattes med tilsynsområde og tilsynsråd."* Saken skal andregangsbehandles av Synoden 2014. Bruk av begrepet tilsynsområde, som kirkegeografisk betegnelse, og tilsynsråd, som betegnelse på et kirkelig organ, forutsetter endringer også av andre betegnelser. Presbyteriestyret forutsettes endret til tilsynsrådets styre. Presbyteriets formann og nestformann forutsettes endret til tilsynsrådets leder og nestleder, jf. kapittel 5.2 med tilrådning om bruk av betegnelse leder, nestleder og tilsynsmann.

Forfatningsutvalget vil i denne utredningen forholde seg til to alternativer når det gjelder betegnelser knyttet til presbyteriet.

13 Tilsynsmenn i synoden.

Synodens 2011 vedtok blant annet at *"Kirkens tilsynsmenn"* endres til *"synodens tilsynsmenn"*

i forfatningens § 13. Saken skal andregangsbehandles av Synoden 2014.³

Se også punkt 11 i denne delen av kapitlet, om endret representasjon til synoden.

Forfatningsutvalget vil i denne utredningen forholde seg til to alternativer når det gjelder tilsynsmennenes plass i synoden.

14 Strategi for Frikirketorget.

Synoden 2011 ba synodestyret endre språkbruk på det som nå kalles "*satsingsområder*", samt revurdere måten man bruker ordet "*prosjekt*" på.

Endringer av betegnelser på kirkens arbeid og stillinger kan forekomme med ujevne mellomrom. Det bør være et mål at slike endringer ikke medfører behov for redaksjonelle endringer i gjeldende bestemmelser.

Se også punkt 4 i denne delen av kapitlet, om redaksjonelle endringer i forfatning og reglement.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det i forfatning og reglement bør benyttes betegnelser av en slik art, at det medfører minst mulig behov for redaksjonelle endringer.

15 Synodens valg.

Synoden 2011 ba synodestyret og valgkomiteen vurdere om det er hensiktsmessig å ha en anbefalt maksimal funksjonstid for ulike verv, og om valg til synodestyret bør skje etter en mer åpen nominasjonsprosess. Videre ba synoden om en vurdering av om det finnes verv hvor det i dag kreves ordinasjon, men hvor kravet kan tas bort. Forfatningsutvalget er kjent med at slike vurderinger ikke vil bli lagt fram for Synoden 2014.

Det er trolig en større utfordring å få nok kandidater til ulike verv, enn at noen blir sittende i samme verv for lenge. En bestemmelse om tidsbegrensning for sammenhengende tjeneste i samme verv kan likevel være relevant, så lenge den kun er anbefalt og ikke for kort.

En mer åpen nominasjonsprosess kan gjøre rekrutteringsgrunnlaget til ulike verv større.

Når det gjelder verv som krever ordinasjon, gjelder det i dag for presbyteriet, presbyteriestyret, synodestyret og synoderådet. For Forfatningsutvalget gjelder det for minst halvparten av medlemmene og varamedlemmene.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at bestemmelser om anbefalt maksimal sammenhengende tjeneste i ulike verv kan innføres, men er delt i synet på om det bør gjøres. En bestemmelse som gir valgkomiteen mulighet til å gjennomføre åpne nominasjonsprosesser, kan være nyttig.

Forfatningsutvalget ser ikke behov for endring av eksisterende krav til ordinasjon for noen av tillitsvervene i kirken.

16 Betingelse for stemmerett.

Forfatningsutvalget behandlet, etter henvendelse fra Kristiansand menighet, spørsmål om betingelse for medlemskap med stemmerett. Synodestyret har framlagt tilsvarende forslag til førstegangsbehandling av forfatningsendring til Synoden 2014. Forslaget, som er identisk med bestemmelsene inntil 2011, har følgende ordlyd: "*Dette gir adgang til alle kirkens goder og del i det fulle ansvar for menighet og kirke.*"

Antall medlemmer med stemmerett utgjør beregningsgrunnlaget for menighetenes tilskudd til

³ Endringen oppnådde ikke kvalifisert flertall ved andregangsbehandlingen.

kirkens fellesarbeid. Det er derfor viktig at det er størst mulig samsvar mellom antall medlemmer med stemmerett, og antall "aktive" medlemmer i menighetene. For vår kirke er dette en utfordring når medlemmer bytter bosted uten å melde overgang til ny menighet. En automatisk overføring av medlemskap til nærmeste menighet kan være et alternativ, men neppe det mest hensiktsmessige i alle situasjoner. En understrekning av at medlemmer med stemmerett har del i det fulle ansvaret for menighet og kirke, vil uansett være viktig, gjerne i kombinasjon med en anbefaling om å tilhøre den til enhver tid nærmeste menighet. Se også punkt 43 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning av synodestyrets forslag er hensiktsmessig, og tar det med i sin tilråding.

17 Avstemningsmåte i menighetsmøte.

Forfatningsutvalget har drøftet hvor vidt det kan arrangeres uravstemninger i menigheten. Dagens bestemmelser åpner ikke for at menigheten selv kan bestemme og gjennomføre uravstemninger. En avstemning i menighetsmøtet er en del av beslutningsprosessen. Det er derfor av betydning at de som avgir stemme, også har vært til stede ved saksbehandlingen. *Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at stemmegivning i besluttede organer i Den Evangelisk Lutherske Frikirke betinger tilstedeværelse under saksbehandlingen.*

18 Representasjon til presbyteriene.

Forfatningsutvalget har, etter henvendelse fra Kristiansand menighet, behandlet spørsmål om hvor mange forstandere som kan representere menigheten i presbyteriet. I tilknytning til dette anliggende reises også spørsmålet om antallet forstandere som representerer menigheten, skal ha innvirkning på antallet eldsterepresentanter. Etter hvert som det er blitt flere menigheter med to eller flere forstandere, er det behov for en presisering av bestemmelsene om representasjon til presbyteriene.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at dersom en menighet representeres med mer enn en forstander i presbyteriet, medfører det tilsvarende reduksjon i antall eldsterepresentanter.

19 Tilsyn i tilsynsmennenes menigheter.

Forfatningsutvalget har behandlet en sak om tilsyn i tilsynsmennenes menigheter, knyttet til blant annet habilitet og hvilket presbyteriestyre som skal være tilsynsmannens rådgivende organ. Utvalget har også fått innspill om sentralt ansatte tilsynsmenn på heltid, noe som synodestyret også har fremmet forslag om til Synoden 2014. Det vises derfor til punktene 30, 41 og 47 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det er viktig med et styrket tilsyn med klare bestemmelser i forhold til rollefordeling når det gjelder nåværende ordning for tilsyn i tilsynsmennenes menigheter.

20 Habilitetsspørsmål.

Forfatningsutvalget har, på generelt grunnlag, behandlet en sak om habilitetsbestemmelsene. Ved praktisering av habilitetsbestemmelsene vil det til en hver tid måtte foretas en avveining mellom habilitetshensyn og hensyn til at besluttede organ er beslutningsdyktige.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at habilitetsbestemmelsene må være slik at de fremmer forsvarlig saksbehandling, både hva angår habilitet og beslutningsdyktighet.

21 Forfatningsutvalgets tilleggsmandat og økonomiske kompensasjoner.

Forfatningsutvalget har evaluert sitt arbeid i forhold til tilleggsmandatet for perioden 2011-2014. Forholdet mellom Forfatningsutvalgets arbeidsmengde og overlappende ansvarsområder med et eventuelt eget kontrollutvalg har vært viktig i vurderingen. På bakgrunn av Forfatningsutvalgets spesielle oppgaver, retningslinjer og habilitetsbestemmelsene har utvalget drøftet om lederfunksjonen bør være lønnet. Utvalget har også, i tilknytning til denne saken, drøftet behovet for refusjon av tapt arbeidsfortjeneste for medlemmer av styrer, råd og utvalg i Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at tilleggsmandatet bør gjøres permanent. Det forutsettes at utvalget, samlet sett, må ha tilstrekkelig og relevant kompetanse i forhold til både opprinnelige oppgaver og tilleggsmandatet.

Lederfunksjonen i Forfatningsgrunnlaget bør være lønnet. I tillegg bør alle med verv i kirkens styrer, råd og utvalg gis rett til kompensasjon for dokumentert tapt arbeidsfortjeneste i forbindelse med ivaretagelse av vervene.

22 Revidering av retningslinjer i "Til stede".

Forfatningsutvalget har behandlet høringsutkast til reviderte retningslinjer for "Til stede". Utvalget har vurdert behovet for en hjemmel i forfatning og/eller reglement for prosedyrenes bestemmelse om setteeldsteråd.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at bestemmelser i "Til stede," som avviker fra bestemmelser for øvrig saksbehandling, må være hjemlet i overordnede bestemmelser. Eksempel på slike overordnede bestemmelser er ordningen for vern om lære og liv.

23 Eldste- og forstanderrepresentanter i synodestyret, medlemmer i synoderådet og i presbyteriene.

Synodestyret består av fire eldste, to forstandere (inkludert nestformannen) og en hvor det ikke stilles andre krav enn ordinasjon (formann). For disse er det henholdsvis tre, to og ingen varamedlemmer. I løpet av en periode kan forhold som avslutning av tjenesten eller overgang fra eldste til forstander, eventuelt fra forstander til eldste, endre synodestyrets sammensetning. Det kan også oppstå situasjoner der en eldsterepresentant fungerer som forstander i ferier eller tidsavgrensede perioder.

Dersom et medlem i synodestyret velges inn i et presbyteriestyre, opphører vedkommendes funksjon i synodestyret. Tilsvarende vil funksjonen for et medlem i et presbyteriestyre opphøre dersom det velges inn i synodestyret.

Det vil være en fordel med størst mulig forutsigbarhet i forhold til styrenes sammensetning for hele valgperioden.

Følgende prinsipper kan legges til grunn når det gjelder valg til synodestyret, synoderådet og presbyteriene:

- Status (eldste, forstander, ordinert) på valgtidspunktet danner grunnlag for hele valgperioden.
- Status (eldste, forstander, ordinert) på valgtidspunktet danner grunnlag for hele

- valgperioden, med unntak for de som går ut av tjeneste.
 - Status (eldste, forstander, ordinert) til en hver tid danner grunnlag for valgperioden, med unntak for de som innehar en tidsbegrenset midlertidig annen status.
 - Status (eldste, forstander, ordinert) til en hver tid danner grunnlag for valgperioden.
- Felles for alle disse er at ingen kan være medlemmer av både synodestyret og et presbyteriestyre. Ingen kan heller være medlemmer av mer enn ett presbyteriestyre. Dersom noen fratras sin ordinerte tjeneste i henhold til bestemmelsene i "Til stede", kan de ikke være medlemmer i noe organ som forutsetter ordinasjon.
- Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at den statusen (eldste, forstander eller ordinert) som medlemmene har på valgtidspunktet danner grunnlag for hele valgperioden.*
- Det gjøres unntak for medlemmer som eventuelt fratras sin ordinerte tjeneste i henhold til bestemmelsene i "Til stede".*
- Ingen skal kunne være medlem i både synodestyret og ett presbyteriestyre.*

24 Midlertidig forstander.

I henhold til reglement for eldsterådet skal vedtak om midlertidig forstander meldes til presbyteriestyret. Det framgår imidlertid ikke hvem som skal fatte vedtaket. Vedtak om den midlertidige forstanderens arbeid og forhold til råd og menighet fattes av menigheten. Det forutsettes derfor at også vedtak om midlertidig forstander skal fattes av menigheten, selv om det ikke uttrykkes direkte i reglementet. Med menigheten forstås menighetsmøtet. Når det gjelder fordeling av arbeidsoppgaver mellom forstanderne, i menigheter med mer enn en forstander, finnes ingen bestemmelser om hvem som skal fatte beslutningene. Fordeling av arbeidsoppgaver innebærer også hvem som skal ha funksjonen som daglig leder. Det kan være gode grunner for at slike beslutninger også skal fattes av menighetsmøtet. På den annen side dreier det seg om intern arbeidsfordeling som naturlig hører til det organ som ivaretar arbeidsgiveransvaret.

Se også punkt 36 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at vedtak om midlertidig forstander skal fattes av menigheten, i menighetsmøte. Beslutning om fordeling av arbeidsoppgaver og ansvarsområder mellom forstanderne, i menigheter med flere forstandere, gjøres av det organ som ivaretar menighetens arbeidsgiveransvar.

25 Ledelses- og styringsmodeller i menighetene.

Synodestyret har igangsatt en undersøkelse om hvilke andre typer ledelses- og styringsmodeller, ut over eldsteråd, diakonråd og menighetsråd, som brukes i menighetene. Det foreligger imidlertid ikke noen resultater fra undersøkelsen.

Se også punkt 29 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det innenfor gitte rammer skal være mulig for menighetene å organisere sitt arbeid på en, for dem, mest hensiktsmessig måte.

26 Personalansvar for ansatte og frivillige tilknyttet FriBU.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse fra "Fagetisk råd for overgrepssaker" om behov for presisering i forhold til hvem som har personalansvar for ansatte og frivillige tilknyttet FriBU. Vedtektene for FriBU inneholder ingen bestemmelser om personalansvar. I og med at FriBU er en selvstendig organisasjon, må det, dersom Den Evangelisk Lutherske Frikirke skal ha

personalansvar for deres ansatte og/eller frivillige medarbeidere, foreligge en avtale om det. *Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at Den Evangelisk Lutherske Frikirkes menigheter, presbyterier og synode, kan ha personalansvar for ansatte og frivillige medarbeidere i FriBU. Et slikt ansvar forutsettes en særskilt avtale.*

27 Rutiner ved skifte av tilsynsmenn.

Forfatningsutvalget har behandlet en sak om rutiner ved eventuelt skifte av tilsynsmann i løpet av valgperioden. I slike situasjoner er det viktig at tilsyn planlegges slik at eventuelle fratredelser ikke skjer før et tilsyn er slutført og rapporten framlagt. Når det gjelder behov for suppleringsvalg av tilsynsmenn i løpet av en periode, vises også til punkt 50 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at en tilsynsmann normalt ikke bør fratre sin funksjon på et tidspunkt hvor han har uavsluttede tilsyn.

28 Ikke-ordinerte i menighetens styre.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om mulighet for at ikke-ordinerte kan delta i menighetens styre. I følge gjeldende bestemmelser for Den Evangelisk Lutherske Frikirke utgjør eldsterådet, som har kun ordinerte medlemmer, menighetens styre.

I del 1 av dette kapitlet er det drøftet om styrefunksjoner kan overføres til andre organ i menigheten.

Forfatningsutvalget viser til sin drøfting i kapittel 6.1.

29 Forenkling og fleksibilitet i bestemmelsene.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om at det skilles mellom det prinsipielle og det mer detaljerte i bestemmelsene for Den Evangelisk Lutherske Frikirke, samt at det åpnes for fleksible og lokalt tilpassede løsninger. Det er et viktig mål for forfatningsrevisjonen å samle de overordnede bestemmelsene i forfatningen, og detaljene i reglementet. En slik fordeling vil bidra til mindre behov for stadige forfatningsendringssaker i synodemøtene.

Innenfor visse rammer er det mulig å ha lokalt tilpassede løsninger.

Se også punkt 25 og 33 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at et skille mellom prinsipielle og mer detaljerte bestemmelser er hensiktsmessig.

I forhold til lokalt tilpassede løsninger vises til punkt 25 i denne delen av kapitlet.

30 Tilsynsmennenes mandat.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om at tilsynsmennenes mandat tydeliggjøres, og at det presiseres på vegne av hvilket styre de utfører tilsyn i andre tilsynsmenns menigheter.

Tilsynsordningen blir nærmere drøftet i punkt 19, 41 og 47 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det er behov for presiseringer i gjeldende bestemmelser om tilsyn. For øvrig vises til punkt 47 i denne delen av kapitlet.

31 Bestemmelsene for menighetsrådet.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om at bestemmelsene for menighetsrådet er for lite konkrete og for spredte (i forfatningen og to reglement). Mulige nye oppgaver for menighetsrådets er drøftet i del 1 av dette kapitlet.

Se også punkt 39, 40, 42, 44 og 45 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det er behov for konkretiseringer og presiseringer i gjeldende bestemmelser for menighetsrådet. For øvrig vises til kapittel 6.1.

32 Forfatningsutvalgets mandat.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om mandat for forfatningsrevisjonen.

Forfatningsutvalget foretar en totalgjennomgang av forfatningen på oppdrag fra synodestyret. Utvalgets utredning overleveres synodestyret som avgjør hva som skal skje videre med den.

Forfatningsutvalget viser til nærmere redegjøring i kapittel 1.

33 Forenklinger.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om at gjeldende bestemmelser er for komplisert og omfattende, og at det derfor er behov for forenklinger. Det er et viktig mål for forfatningsrevisjonen å foreta forenklinger i gjeldende bestemmelser.

Se også punkt 29 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at gjeldende bestemmelser kan forenkles.

34 Presbyterialsynodal struktur.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om en avklaring av hva en presbyterialsynodal struktur medfører, og hvilke skranker den oppstiller for kirkeordningen. I følge forfatningen § 18 skal Den Evangelisk Lutherske Frikirke ha en slik struktur. Betegnelsen, og hva den innebærer, er omtalt og drøftet i kapittel 3.2, 5.1 og 6.1.

Forfatningsutvalget viser til sin drøfting i kapittel 6.1.

35 Aldersgrense for eldstetjeneste.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om behov for presisering av hva som er normal øvre aldersgrense for aktiv eldstetjeneste. Bestemmelsene om aldersgrense er gitt i reglement for eldsterådet, på bakgrunn av forfatningen § 7.

Nedre aldersgrense for eldste er 30 år, mens den for forstandere er 23 år. Det antas å være hensiktsmessig at nedre aldersgrense for eldste og forstandere er like.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at bestemmelsene om øvre aldersgrense for eldstetjeneste er godt nok ivaretatt i gjeldende bestemmelser. Det kan imidlertid presiseres noe at eventuell forlenget tjenestetid forutsetter vedtak i menighetsmøte.

Nedre aldersgrense for eldste bør være lik nedre aldersgrense for forstander.

36 Menigheter med flere forstandere.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om ansvarsfordeling mellom forstandere, i menigheter med flere forstandere, og representasjon til presbyteriene fra slike menigheter. I menigheter med flere forstandere, og hvor en av dem har funksjon som daglig leder, er det viktig å ha bestemmelser som er avklarende i forhold til ny daglig leder dersom den forstanderen som er daglig leder fratrer.

Se også punkt 24 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at dersom en forstander som er daglig leder fratrer, skal det organ som ivaretar arbeidsgiveransvaret fatte vedtak om ny daglig leder. For øvrig vises til punkt 18 og 24 i denne delen av kapitlet.

37 Forstanderbegrepet.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om forstanderbegrepet, hva som ligger i det og om det er tjenlig. Utvalget har drøftet anliggende i kapittel 5.1.

Forfatningsutvalget viser til sin tilrådning i kapittel 5.2, punkt 2.

38 Ordliste.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om å vurdere en egen forklarende ordliste i tilknytning til forfatning og reglement. En slik ordliste kan være til hjelp for de som er ukjent med kirkelige betegnelser. På den annen side kan det være krevende å måtte forholde seg til en ordliste for å forstå bestemmelsene.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at presist og alminnelig språk i bestemmelsene er bedre enn å ha en egen ordliste for å forklare et vanskeligere tilgjengelig språk.

39 Eldstetjenestens oppgaver.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om å skille mellom eldstetjenestens administrative og åndelige lederoppgaver. Utvalget har i del 1 av dette kapitlet drøftet eldstetjenestens innhold.

Se også punkt 31, 40, 42, 44 og 45 i denne delen av kapitlet.

Forfatningsutvalget viser til kapittel 6.1.

40 Eldsterådets oppgaver.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om at eldsterådene får/har/tar for mange diakonale oppgaver. Utvalget har i del 1 av dette kapitlet drøftet eldstetjenestens innhold. Menighetens diakonale oppgaver er drøftet i punkt 45.

Se også punkt 31, 39, 42, 44 og 45 i denne delen av kapitlet.

Forfatningsutvalget viser til kapittel 6.1 og punkt 45 i denne delen av kapitlet.

41 Tilsynsordningen.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om sentralt ansatte tilsynsmenn. I tillegg har

synodestyret fremmet forslag til Synoden 2014 om overgang til slik ansettelse av tilsynsmenn. Forslaget, slik det ble sendt til behandling i menighetene, inneholder ikke konkrete endringsforslag til bestemmelser i forfatning og reglement.

En overgang til sentralt ansatte tilsynsmenn er en så omfattende sak at den bør drøftes noe. Saken reiser både prinsipielle og praktiske spørsmål. Innenfor en presbyterialsynodal struktur kalles tilsynsmenn av organ som har menighetene som sitt utgangspunkt. Tjenesten som tilsynsmann er tidsbegrenset.

Prinsipielt er det av betydning hvor tilsynsmannens tjeneste forankres. I dag kalles menighetenes tilsynsmenn av representanter fra menighetene i et presbyterium.

Menighetsmøtet kan derfor sies å ha indirekte innflytelse på hvem som kalles til dens tilsynsmann. Etter gjeldende bestemmelser har ingen utenom presbyteriet slik innflytelse.

Etter synodestyrets forslag skal tilsynsmennene kalles av synodestyret. En slik ordning innebærer en fortsatt, men betydelig mindre, indirekte innflytelse fra menighetene på hvem de får som tilsynsmann. I tillegg vil samtlige menigheter ha en like stor indirekte innflytelse på hvem som kalles til tilsynsmenn i samtlige presbyterier. Det vil by på utfordringer om hvert enkelt presbyterium, hver for seg, skal kalle tilsynsmenn i hel- eller deltidstillinger. Det er derfor nærliggende å antyde at kall av tilsynsmenn bør koordineres av et organ bestående av representanter fra alle presbyteriene, tilsvarende det organ som synodestyret forutsatte skulle avgi innstilling om kall. Også en slik ordning vil redusere menighetenes indirekte innflytelse over hvem som blir deres tilsynsmenn. Ordningen er imidlertid den som reduserer denne innflytelsen minst. Totalt sett vil det forhold at tilsynstjenesten blir styrket, og habilitetsutfordringene redusert, oppveie menighetenes reduserte indirekte innflytelse over hvem som blir deres tilsynsmenn. Videre anses det viktig at synodestyret ikke har kallsoppgaver overfor tilsynsmenn som det i sin tid kan måtte behandle klage på, over deres utførte tjeneste. Av samme grunn bør presbyteriene (ved styrene) være tilsynsmennenes nærmeste overordnede. At avlønning skjer fra kirkens fellesadministrasjon er en praktisk løsning, som ikke skaper uheldige bindinger.

Tilsynsmannens forhold til presbyteriestyret må også avklares. På den ene siden er det viktig at styret ikke kan overprøve tilsynsmannens vurderinger. På den annen side er det presbyteriestyret, som på vegne av presbyteriet, har ansvaret for tilsynet. Presbyteriestyret bør derfor ta stilling til tilsynsrapportene, men ikke ha myndighet til å endre de, før de legges fram for presbyteriet. Det antas at det vil være aktuelt at tilsynsmannen er saksforbereder og sekretær for presbyteriestyret.

Praktiske forhold som må avklares er hvem som skal være stedfortreder/vikar for en tilsynsmann som for eksempel blir sykemeldt, har ferie eller permisjon. Skal det være en annen tilsynsmann eller for eksempel leder av presbyteriestyret? Tilsvarende problemstilling kan reises for situasjoner, for eksempel konflikter, hvor det er hensiktsmessig at mer enn en tilsynsmann deltar i tilsyn.

Synodestyret har beregnet at to hele tilsynsmannsstillinger er nok. Det tilsvarer summen av dagens åtte deltidstillinger. En gjennomgang av protokollene fra presbyteriemøtene i 2013 viser imidlertid at i perioden 2010-2013 var det 14 menigheter som ikke fikk det tilsynet de skulle hatt. Det faktum at konfliktrådet er nedlagt vil trolig medføre økt tidsbruk til tilsyn, i alle fall i noen menigheter. To stillinger kan derfor synes for lite. Dersom det ansettes flere enn to tilsynsmenn kan de eventuelt gis andre oppgaver i tillegg, som for eksempel mer oppfølging av, og hjelp til, menigheter uten forstander.

Se også punktene 19, 30 og 47 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at innføring av ansatte tilsynsmenn er hensiktsmessig, og kan styrke tilsynet, både kvalitativt og kvantitativt.

Forfatningsutvalget deler i hovedtrekk synodestyrets vurderinger, men mener ordningen må vedtas gjennom endring av ordlyd i forfatning og reglement. Iverksettelsen kan først skje i tilknytning til første presbyteriemøte etter at de nødvendige vedtak er fattet.

Videre legger utvalget til grunn av synodestyret ikke skal kalle tilsynsmenn, og at presbyteriestyrene blir deres nærmeste overordnede. Det opprettes et forum, bestående av representanter fra samtlige presbyterier, som får til oppgave å rekruttere tilsynsmenn for treårsperioder. Selve kallene forankres i presbyteriene. Forholdet mellom tilsynsmennenes mandat og presbyteriestyrenes ansvar må avklares nøye. Forfatningsutvalget mener at antall tilsynsmenn og deres stillingsstørrelser må være gjenstand for kontinuerlig vurdering. Synoden må påse at det bevilges tilstrekkelig midler til tilsyn, ut fra de vurderinger som rekrutteringsorganet gjør.

42 Bestemmelser for menighetens ledelse.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse med forslag til endringer i forfatning og reglementer. Endringsforslagene gjelder forfatningen §§ 4, 5, 7, 8, 12, 13 og 16, samt reglementene for eldsteråd, diakonråd, menighetsmøtet og vern om lære og liv. I tillegg et forslag til eget reglement om menighetsråd.

Forslagene om endringer i forfatningen omhandler:

- presiseringer av hvem som forplikter menigheten, presbyteriet og synoden
- avklaring av myndighet mellom eldsteråd, diakonråd og menighetsråd,
- betingelser for stemmerett
- rutiner i forbindelse med innkalling til møter i presbyteriestyrene, synodestyret og synoderådet
- innstillingsorgan for valg av representanter til synoden.

Forslagene om endringer i reglement for eldsterådet omhandler:

- oppheving av muligheten for utelukkelse fra nattverden
- overflytting av bestemmelsene om eldsterådets deltakelse i menighetsråd til et nytt reglement for menighetsråd
- presisering av eldsterådets mulighet til å fordele oppgaver og hva som ligger i å lede menigheten
- endring av bestemmelsen om dobbeltstemme i eldsterådet
- endring i formuleringen om fellesskapet i eldsterådet
- presisering av bestemmelsene om videreutdanning og permisjon

Forslaget til eget reglement for menighetsrådet omhandler:

- detaljerte bestemmelser for menighetsrådets oppgaver og arbeidsmåte

Forslag til endringer i reglement for diakonrådet omhandler:

- presisering av hva som er diakonrådets oppgaver
- avklaring av ansvars- og myndighetsområde i forhold til eldsterådet

Forslag til endringer i reglement for menighetsmøtet omhandler

- innstillingsorgan for valg av representanter til synoden
- endring av bestemmelsen om dobbeltstemme i menighetsmøtet

Forslag til endringer i reglement for vern om lære og liv omhandler:

- oppheving av muligheten for utelukkelse fra nattverden

Endringene omhandler både nødvendige presiseringer, organisatoriske endringer, og prinsipielle endringer. Eksempel på det siste er forslaget om oppheving av muligheten for utelukkelse fra nattverden. Forslaget griper inn i kirketuktordningen. En ordning som var et av elementene som hadde betydning i forbindelse med etableringen av Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Hvor vidt forslaget er av en slik karakter at den svekker ordningen er et annet spørsmål. Anliggende i forslagene er også berørt i del 1 av dette kapitlet.

Se også punktene 25, 29, 31, 39, 40, 44 og 45 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at det er behov for presiseringer og noen endringer i gjeldende bestemmelser. For øvrig vises til kapittel 6.1.

43 Bestemmelsene for medlemskap.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om bestemmelsene for medlemskap. Anliggende er drøftet i punkt 16 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at bestemmelsene om medlemskap med stemmerett bør inneholde formuleringer om rettigheter og ansvar. For øvrig vises punkt 16 i denne delen av kapitlet.

44 Konfliktløsning og ledelsesstruktur.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om forholdet mellom tilsynsorganet og konfliktrådet, samt ledelsesstrukturen i menighetene. Forholdet mellom tilsynsorganet og konfliktrådet dreier seg om muligheten for å gi konfliktrådet fullmakt til å forestå prosessen med konfliktløsning helt ut. Konfliktrådet er nå nedlagt og anliggende er således ikke relevant. Om nedleggningen var hensiktsmessig er et annet spørsmål. Det forutsettes at det arbeides videre med tanke på alternative måter å løse konflikter på. En styrking av tilsynstjenesten, med mer utenforstående tilsynsmenn, kan være en mulig løsning.

I forhold til ledelsesstruktur i menighetene reises spørsmål om hensiktsmessigheten med at eldsterådet er menighetens styre og om deling av diakonatets arbeidsområde. Anliggende er drøftet i del 1 av dette kapitlet.

Se også punktene 25, 29, 31, 39, 40, 42 og 45 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at administrative oppgaver i menigheten kan tillegges andre organer enn eldsterådet og at det er behov for en styrking av omsorgsdelen av diakonater. For øvrig vises til kapittel 6.1.

45 Menighetens diakonale oppgaver.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om diakoniens plass og organisering i Den Evangelisk Lutherske Frikirke. I følge gjeldende bestemmelser har diakonene i vår kirke et svært omfattende arbeidsområde som omfatter omsorgsarbeid, fellesskapsbyggende arbeid, kirketjeneroppgaver, liturgiske funksjoner og ansvar for materielle verdier. Et så omfattende arbeidsområde vil lett føre til at viktige deler av diakonien, som for eksempel omsorgsdelen, kan bli nedprioritert til fordel for de mer synlige og praktiske delene.

Menighetenes diakoner kan knytte til seg medarbeidere innenfor de forskjellige arbeidsområdene. Det kan derfor være hensiktsmessig at det gis anledning til å organisere den samlede diakoni i flere grupper, flere diakonale råd. Ordningen må være en mulighet og ikke et påbud.

Se også punktene 25, 29, 31, 39, 40 og 42 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at omsorgsdelen, og den fellesskapsbyggende delen, av vår kirkes diakoni bør styrkes. Som en del av en slik styrking kan menighetene gis anledning til å organisere diakonien i flere råd/grupper i henhold til arbeidsområdene.

46 Misjonale menigheter og formålsparagraf i forfatningen.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om å ta inn formuleringer om evangelisering og misjon i forfatningen, gjerne i en formålsparagraf. Anliggende er drøftet i punkt 7 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at kirkens hovedanliggende bør uttrykkes i dens

forfatning.

47 Tilsynstjenesten og forfatningen.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om å ta inn formuleringer om tilsynstjenesten i forfatningen. Den Evangelisk Lutherske Frikirke har ett kirkelig embete. Tilsynstjenesten er en del av dette embete, som bæres av kirken og forvaltes av dens organer.

Anliggende er drøftet i punkt 7 i denne delen av kapitlet. Se også punktene 7, 19, 30 og 41 i denne delen av kapitlet

Det er Forfatningsutvalget oppfatning at kirkens tilsynstjeneste, på linje med dens andre tjenester, bør framgå av forfatningen.

48 Antall ordinerte medarbeidere og skille mellom styrende og lærende eldste.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om at Den Evangelisk Lutherske Frikirke har mange ordinerte forstandere og eldste og at mange av de eldste kanskje ikke er klar over hva ordinasjonen deres innebærer. Eldsterådet arbeider som et kollegium og har det pastorale ansvaret i fellesskap, for eksempel i saker som gjelder vern om lære og liv. Det anses derfor mest hensiktsmessig ikke å gjeninnføre et skille innad i rådet. Anliggende er også omtalt i del 1 av dette kapitlet i tilknytning til hvilke oppgaver eldsterådene skal ha.

Forfatningsutvalget viser til sin drøfting i kapittel 6.1.

49 Sammenslåingsprosedyrer med menigheter i andre kirkesamfunn.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om tilføyelse i reglement for sammenslåing av menigheter. Tilføyelsen skal inneholde bestemmelser om sammenslåing med menigheter utenfor Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Konkret foreslås det at menigheter skal kunne forlate vår kirke etter godkjenning av presbyteriestyret. Spørsmålet om en menighets rett til kollektiv utmelding av Den Evangelisk Lutherske Frikirke er, i følge vedtak i Synoden 1995, avvist. Vedtaket er i tråd med intensjonen til kapittel 1 i trossamfunnsloven. I praksis betyr dette at dersom medlemmer av vår kirke ønsker å tilhøre en ny menighet, basert på flere kirker eller organisasjoner, må de individuelt meldes ut av Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at synodens vedtak fra 1995 ikke bør oppheves og at kollektiv utmelding av Den Evangelisk Lutherske Frikirke ikke skal tillates.

50 Prosedyrer ved suppleringsvalg til presbyteriestyrer og synodestyre.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om gjennomføring av suppleringsvalg til presbyteriestyrer. Henvendelsen er relevant også for tilsvarende forhold for synodestyret. Konkret gjelder den ivaretagelse av anonymitet ved skriftlig valg som foretas ved hjelp av rundskriv. I følge forretningsordenen for presbyteriemøtene, og synodemøtene, skal valg til styrene foregå skriftlig. Generelt benyttes skriftlige valg av hensyn til anonymitet for stemmegivernes standpunkt, og skriftlig dokumentasjon av valgresultatet. Ved avstemninger ved hjelp av rundskriv vil det være påkrevd med signering, som dokumentasjon på at det er de stemmeberettigede som har avgitt stemme. Anonymiteten kan lett sikres ved at stemmeseddelen legges i lukket konvolutt som igjen legges i signert omslag eller konvolutt.

Kontroll av hvem som har avgitt stemme foretas først. Deretter overlates de lukkede konvoluttene, med stemmesedler i, til tellekorpset.

Se også punkt 27 i denne delen av kapitlet.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at stemmegivernes anonymitet i forhold til standpunkt, skal ivaretas også ved valg som foretas ved hjelp av rundskriv.

51 Arbeidsgiveransvar.

Forfatningsutvalget har fått henvendelse om at det bør framgå av forfatning og reglement hvilke organ som har arbeidsgiveransvar og hva dette ansvaret innebærer. Det er viktig at kirkens bestemmelser er av en slik karakter at det ikke oppstår tvil om ansvarsområder for noen av dens organer.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at arbeidsgiveransvar skal uttrykkes tydelig i kirkens bestemmelser. Utvalget er delt i synet på hvilket organ arbeidsgiveransvaret skal tillegges.

52 Menighetenes dåpsopplæring og konfirmasjon.

Synoderådet har bedt Forfatningsutvalget "gjennomgå og fremme forslag til endringer av gjeldende reglement for dåp og menighetens kristendomsopplæring." Synoderådets vedtak inneholder flere momenter. I forhold til det Forfatningsutvalget er bedt om er det primært følgende moment synoderådet ønsker ivaretatt i reglementet:

"Opplæringsmomentets betoning i Den Evangelisk Lutherske Frikirkes tradisjon beholdes og legges til grunn for konfirmasjonsforståelsen. Begrepet konfirmasjon kan gi en bedre anledning til at vekten ligger på opplæring og forbønn framfor en offentlig prøving eller eksamen."

Et annet moment er nyttig som bakgrunn for gjennomgangen av reglementet, selv om det primært er retningsgivende i forhold til liturgiutvalgets arbeid med konfirmasjonsliturgi:

"Innføring av begrepet konfirmasjon var primært begrunnet av pragmatiske hensyn og kommunikasjonshensyn, og bør derfor ikke gjenspeiles i liturgier som kan tyde på teologiske endringer i forståelsen av konfirmasjonen."

I kapittel 5 er forståelsen av ulike betegnelser i kirkelig sammenheng drøftet. Betegnelsen konfirmasjon er allment kjent. Det er naturlig at det fortsatt benyttes i Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Hva vi som kirke legger i betegnelsen konfirmasjon er kanskje ikke like klart for alle. Det er derfor naturlig at dette uttrykkes gjennom reglementet for dåp og kristendomsopplæring.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at konfirmasjons innhold og betydning i vår kirke skal tydeliggjøres gjennom reglement for dåp og kristendomsopplæring.

53. Nedlegging av synoderådet.

Det er fremmet forslag til Synoden 2014 om nedlegging av synoderådet. Synodestyret har foreslått at synoderådet opprettholdes, men at endringer i sammensetning kan vurderes fram til Synoden 2017.

Det grunnleggende spørsmålet er altså om Den Evangelisk Lutherske Frikirke skal ha et

læreorgan. På den ene side vil det utvilsomt være en styrke for kirken å ha et kompetent og ansvarlig organ for drøfting av lærespørsmål. På den annen side kan det reises spørsmål om ikke slike drøftinger kan foretas i synodestyret, særlig siden dets medlemmer utgjør en betydelig del av synoderådet.

I Den Evangelisk Lutherske Frikirkes menigheter er det eldsterådet som har ansvar for lærespørsmål, inkludert ordningen for vern om lære og liv. Eldsterådets ansvar innebærer imidlertid ikke endelig beslutningsmyndighet. Den tilligger menighetsmøtet. Alt arbeid i Den Evangelisk Lutherske Frikirke har menigheten som utgangspunkt. Det er derfor naturlig at ansvar for kirkens lære tilligger et kollegium av ordinerte. Men på samme måte som i menigheten bør det være kirkens høyeste besluttede organ som har endelig avgjørelsesmyndighet. Det finnes eksempler på vanskelige situasjoner som kan oppstå dersom en kirke har to besluttede linjer, og det ikke er saklig overensstemmelse mellom disse linjenes standpunkter. Dersom synoderådet forblir et råd, og endelig beslutningsmyndighet legges til synoden, får vi samsvar med det som er situasjonen i menighetene. Muligheten for vanskelige situasjoner på grunn av ulike standpunkter i synoderådet og synoden elimineres også.

Når det gjelder sammensetningen av synoderådet har det til nå vært et prinsipp at den skulle gjenspeile kirkegeografien. Det er betimelig å stille spørsmål om ikke større vekt på faglig kompetanse vil gi rådets arbeid større autoritet. En mulighet er i større grad å knytte deltakelse i synoderådet til andre tjenester, for eksempel til kirkens tilsynsmenn. I tillegg kan noen medlemmer velges av synoden, ut fra ønsket kompetanse. Et slikt synoderåd kan trolig også erstatte fagteologisk utvalg, og dermed få flere oppgaver.

Dersom synoderådet ikke gis endelig beslutningsmyndighet opphører også behovet for at Forfatningsutvalget skal kontrollere dets vedtak. På den bakgrunn kan det vurderes om ikke også ordinerte medlemmer av Forfatningsutvalget bør være medlemmer av synoderådet, for å tilføre rådet kompetanse i forfatningssaker. Mot dette taler imidlertid at synoden og synodestyret kan fatte beslutninger som i stor grad er basert på synoderådets vedtak. I så fall vil de av Forfatningsutvalgets medlemmer, som også er medlemmer av synoderådet, være inhabil til å kontrollere slike vedtak fra synoden og synodestyret.

Forfatningsutvalget er delt i synet på hvorvidt synoderådet bør bestå.

54. Grunnlag for representasjon til presbyteriene og synoden.

I forbindelse med Synoden 2014 har det vært reist spørsmål om til hvilket tidspunkt medlemsstatistikken skal være grunnlag for antall representanter en menighet kan sende til synoden. Spørsmålet er særlig aktuelt i forhold til nyetablerte menigheter, men har også betydning ved sammenslåing eller nedlegging av menigheter. Spørsmålsstillingen er relevant også i forhold til representasjon til presbyteriene. I henhold til gjeldende bestemmelser, som finnes i forretningsordenen, er det antall medlemmer ved årsskifte som danner grunnlag for representasjon til presbyterium og synode.

Det er Forfatningsutvalgets oppfatning at representasjonsbestemmelsene bør presiseres og flyttes til reglementet.

6.3 Tilrådning

På bakgrunn av de vurderinger som er foretatt i kapitlet tilrå Forfatningsutvalget:

1. I forhold til kapittel 6.1, samt punkt 31, 34, 39, 40, 42, 44, 45 og 48 i kapittel 6.2: Det legges til rette for at eldstetjenesten skal være en hyrdetjeneste.

Administrative oppgaver tilligger menighetsrådet.

Sammensetningen av menighetsrådet endres slik at det får en bredere representasjon. Bestemmelsene for menighetsrådet presiseres og samles, både i forfatning og reglement. Menighetene gis anledning til å organisere diakontjenesten i flere tjenestegrupper.

Utvalgets medlemmer Løvlie, Myhren, Tveit og Fredheim (varamedlem med stemmerett) mener eldstetjenesten normalt er av vedvarende karakter, men tilrår at menighetene kan gis anledning til å kalle eldste på åremål

Medlemmene Hanssen og Løvgren tilrår at eldstetjenesten forblir vedvarende, men det kan gis anledning til en tidsbegrenset prøveperiode for nye eldste. Ordinasjon skjer etter en slik prøveperiode.

Medlemmet Syvertsen mener eldstetjenesten normalt er av vedvarende karakter, men tilrår at menighetene kan gis dispensasjon for å kalle eldste på åremål.

2. I forhold til punkt 1 i kapittel 6.2:
Eldste som skal representere menigheten i presbyteriet må være i aktiv tjeneste.
- 3 I forhold til punkt 3 i kapittel 6.2:
Samtlige eldste er likeverdige medlemmer av eldsterådet.
4. I forhold til punkt 4 og 14 i kapittel 6.2:
Kirkens bestemmelser formuleres slik at behovet for redaksjonelle endringer minimaliseres.
5. I forhold til punkt 5 i kapittel 6.2:
Forfatning og reglement gjøres mest mulig oversiktlige, og enkle å finne fram i.
6. I forhold til punkt 6 i kapittel 6.2:
Skrivemåten av navn på kirkens styrer, råd og utvalg følger skrivemåten i forfatning og reglement.
7. I forhold til punkt 7 og 46 i kapittel 6.2:
Det foretas mindre endringer og presiseringer av ordlyden i forfatningens første del, og tas inn en ny formålsparagraf i andre del.
8. I forhold til punkt 9 i kapittel 6.2:
Samtlige synodevalgte styrer, råd og utvalg gis forslagsrett til synoden. Med unntak for synodestyret begrenses forslagsretten til arbeids- og ansvarsområde for de enkelte styrer, råd og utvalg.
9. I forhold til punkt 10 i kapittel 6.2:
Bestemmelsene for andregangsbehandling av forfatningssaker endres ikke.
10. I forhold til punkt 11 og 13 i kapittel 6.2:
Spørsmålet om tilsynsmennenes plass i synoden avgjøres av Synoden 2014.
11. I forhold til punkt 12 i kapittel 6.2:
Endring av betegnelsen presbyterium, med tilhørende betegnelser, avgjøres av Synoden 2014.
12. I forhold til punkt 15 i kapittel 6.2:
Utvalgets medlemmer Hanssen, Løvgren, Myhren og Tveit tilrår ikke at det innføres

anbefalt, eller absolutt, maksimal sammenhengende tjenestetid for ulike verv. Utvalgets medlemmer Løvlie, Syvertsen og Fredheim (varamedlem med stemmerett) tilrår at det innføres anbefalt maksimal sammenhengende tjenestetid for ulike verv.

13. I forhold til punkt 16 og 43 i kapittel 6.2:
Medlemskapsbestemmelsene endres i tråd med synodestyrets forslag.
14. I forhold til punkt 17 i kapittel 6.2:
Deltakelse i voteringer i kirkens besluttede organ forutsetter tilstedeværelse i møtet.
15. I forhold til punkt 18 i kapittel 6.2:
Menigheter som representeres i presbyteriet med mer enn en forstander får en tilsvarende reduksjon i antall eldsterepresentanter.
16. I forhold til punkt 19, 30, 41 og 47 i kapittel 6.2:
Kirkens tilsynstjeneste styrkes, uttrykkes i forfatningen og organiseres med et nødvendig antall ansatte tilsynsmenn.
Tilsynsmennene rekrutteres av et samarbeidsforum for samtlige presbyterier, og kalles av hvert enkelt presbyterium.
Tilsynsmannen kan være saksforbereder og sekretær for det/de presbyteriet/presbyteriene han har tilsynsansvar for.
Presbyteriestyret er tilsynsmennenes nærmeste overordnede.
Tilsynsrapportene behandles av presbyteriestyret før de framlegges for presbyteriene.
Presbyteriets formann er tilsynsmannens stedfortreder.
17. I forhold til punkt 20 i kapittel 6.2:
Habilitetsbestemmelsene endres ikke.
18. I forhold til punkt 21 i kapittel 6.2:
Forfatningsutvalgets tilleggsmandat for perioden 2011-2014 gjøres permanent.
Lederfunksjonen i utvalget avlønnes.
Dokumentert tap av arbeidsfortjeneste i forbindelse med ivaretagelse av verv i kirkens styrer, råd og utvalg kompenseres.
19. I forhold til punkt 22 i kapittel 6.2:
Bestemmelsen om setteeldsteråd i "Til stede", som berører spørsmålet om menighetens kallsrett, hjemles i reglement for vern og lære og liv.
20. I forhold til punkt 23 i kapittel 6.2:
Den statusen (eldste, forstander eller ordinert) som medlemmene har på valgtidspunktet danner grunnlag for hele synodens valgperiode. Unntatt herfra er medlemmer som eventuelt velges inn i et presbyteriestyre eller fratras sin ordinerte tjeneste i henhold til bestemmelsene i "Til stede".
Den statusen (i tjeneste) som medlemmene har på valgtidspunktet danner grunnlag for hele valgperioden i synoderådet. Unntatt herfra er medlemmer som fratras sin ordinerte tjeneste i henhold til bestemmelsene i "Til stede".
Den statusen (i tjeneste i presbyteriet) som medlemmene har på valgtidspunktet danner grunnlag for hele valgperioden i presbyteriene. Unntatt herfra er medlemmer som eventuelt velges inn i synodestyret eller fratras sin ordinerte tjeneste i henhold til bestemmelsene i "Til stede".

21. I forhold til punkt 24 og 36 i kapittel 6.2:
Vedtak om midlertidig forstander skal fattes av menigheten, i menighetsmøte.
Beslutning om fordeling av arbeidsoppgaver og ansvarsområder mellom forstanderne, i menigheter med flere forstandere, gjøres av det organ som ivaretar menighetens arbeidsgiveransvar.
22. I forhold til punkt 25 i kapittel 6.2:
Menigheten gis anledning til å oppnevne de råd og utvalg den finner tjenelig
23. I forhold til punkt 26 i kapittel 6.2:
Den Evangelisk Lutherske Frikirkes menigheter, presbyterier og synode kan ha personalansvar for ansatte og frivillige medlemmer av FriBU. Slikt ansvar avtales særskilt.
24. I forhold til punkt 27 og 50 i kapittel 6.2:
Skifte av tilsynsmann må skje på tidspunkt som er hensiktsmessig i forhold til tilsynsoppgaver.
Ordningen for eventuelle suppleringsvalg skal ivareta stemmegivernes anonymitet.
25. I forhold til punkt 28 i kapittel 6.2:
Ikke-ordinerte kan delta i de av menighetens besluttede organ som ikke krever ordinasjon.
26. I forhold til punkt 29 og 33 i kapittel 6.2:
Prinsipielle bestemmelser legges til forfatning og utfyllende bestemmelser til reglementet.
27. I forhold til punkt 35 i kapittel 6.2:
Bestemmelsene om øvre aldersgrense for eldste er tilstrekkelig ivare tatt i gjeldende bestemmelser. Nedre anbefalte aldersgrense for eldste skal tilsvare nedre aldersgrense for forstandere.
28. I forhold til punkt 38 i kapittel 6.2:
Betegnelse som tilrås i forfatningen og reglement gjør at det ikke er behov for egen forklarende ordliste til forfatning og reglement.
29. I forhold til punkt 49 i kapittel 6.2:
Bestemmelser for sammenslåing med menigheter utenfor Den Evangelisk Lutherske Frikirke utarbeids ikke.
30. I forhold til punkt 51 i kapittel 6.2:
Utvalgets medlemmer Hanssen, Løvgren, Myhren, Tveit og Fredheim (varamedlem med stemmerett) tilrår at menighetens arbeidsgiveransvar tillegges menighetsrådet.
Utvalgets medlemmer Løvlie og Syvertsen tilrår at menighetens arbeidsgiveransvar tillegges eldsterådet.
31. I forhold til punkt 52 i kapittel 6.2:
Opplæringsmomentets betydning i konfirmasjonsforståelsen synliggjøres i reglement for dåp og kristendomsopplæring.
32. I forhold til punkt 53 i kapittel 6.2:

Utvalgets medlemmer Hanssen, Løvgren, Løvlie, Tveit, Syvertsen og Fredheim (varamedlem med stemmerett) tilrår at synoderådet opprettholdes, men tillegges ikke besluttende myndighet.

Rådet sammensettes av kirkens tilsynsmenn, og et tilsvarende antall medlemmer valgt av synoden og i henhold til faglig kompetanse.

Utvalgets medlem Myhren tilrår at synoderådet nedlegges i henhold til forslag fra Oslo Vestre menighet.

33. I forhold til punkt 54 i kapittel 6.2:

Bestemmelser for representasjon til presbyterium og synode samles i reglementet. Innsendt statistikk for siste årsskiftet før møtene danner grunnlag for antall representanter.

Nye menigheter som etableres etter årsskiftet representeres i henhold til antall medlemmer på etableringstidspunktet.

Menigheter som sammenslås etter årsskiftet representeres av den sammenslåtte menigheten, og i henhold til dens medlemstall på sammenslåingstidspunktet.

Menigheter som nedlegges etter årsskiftet kan ikke representeres i møtene.

Tilråkning i forhold til henvendelsene/innspillene i punkt 2, 8 og 37 er gjort i kapittel 4.2.

Henvendelsen/innspillet som er vurdert i punkt 32 i kapittel 6.2 forutsetter ingen tilråkning.

Tilråkningene legges til grunn for ordlyden i den samlede anbefalingen i kapittel 7 og vedlegg 2.

7 ANBEFALING OM ENDRINGER I FORFATNING, REGLEMENT OG ØVRIGE BESTEMMELSER

I tråd med det som er tilrådd i kapittel 4,5 og 6 anbefaler Forfatningsutvalget endringer i forfatning og reglement for Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Oversikt over anbefalte bestemmelser i forfatningen:

- Del 1. Grunnlag
 - § 1-1 Definisjon
 - § 1-2 Bekjennelse
 - § 1-3 Prinsipper for kirkeordningen

- Del 2. Kirkeordning: Menighet
 - § 2-1 Menighet
 - § 2-2 Medlemskap
 - § 2-3 Pastorer
 - § 2-4 Eldste og eldsteråd
 - § 2-5 Diakoner og diakonråd
 - § 2-6 Menighetsråd
 - § 2-7 Menighetsmøte

- Del 3. Kirkeordning: Tilsynsråd (Presbyterium)
 - § 3-1 Tilsynsråd (Presbyterium)
 - § 3-2 Tilsynsrådsmøte (Presbyteriemøte)
 - § 3-3 Tilsynsrådets styre

- Del 4. Kirkeordning: Synode
 - § 4-1 Synode
 - § 4-2 Synodemøte
 - § 4-3 Synodestyre
 - § 4-4 Synodens læreutvalg
 - § 4-5 Forfatningsutvalg
 - § 4-6 Andre styrer, råd og utvalg

- Del 5. Kirkeordning: Andre bestemmelser
 - § 5-1 Saksbehandling og dokumentoppbevaring
 - § 5-2 Endringer i Forfatningen
 - § 5-3 Oppløsning

Oversikt over anbefalte bestemmelser i reglementet:

1. INNLEDENDE BESTEMMELSER

2. KIRKEORDNING: MENIGHET
 - 2.1 Menighet
 - 2.1.1 Menighetens kallsrett
 - 2.1.2 Dannelse av menighet
 - a) Konstituerende menighetsmøte
 - b) Eldste
 - c) Pastor
 - d) Diakon
 - e) Menighetsråd
 - 2.1.3 Assosiert tilknytning
 - a) Assosiert tilknytning innebærer
 - b) Framgangsmåte ved etablering av assosiert tilknytning
 - 2.1.4 Menighetens eiendomsrett
 - 2.1.5 Sammenslåing av menigheter
 - a) Forslag og vedtak om sammenslåing
 - b) Overføring av medlemskap
 - c) Vedtak om eiendommer og navn
 - d) Arkiv og protokoller
 - 2.1.6 Nedlegging av menighet
 - a) Forslag og vedtak om nedlegging
 - b) Overføring av medlemskap
 - c) Avviklingsstyre og sluttoppgjør
 - d) Arkiv og protokoller
 - 2.1.7 Utmelding
 - 2.1.8 Stillings- og tjenestebeskrivelse for ansatte og tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirkes menigheter
 - a) Ansettelsesforhold / Valg
 - b) Ansattes / Tillitsvalgtes forhold til Den Evangelisk Lutherske Frikirkes bestemmelser
 - c) Arbeidsoppgaver
 - d) Lønns- og arbeidsvilkår
 - e) Annet
 - 2.2 Medlemmer
 - 2.2.1 Dåp og trosopplæring
 - a) Ansvar og forpliktelse
 - b) Dåpssamtale og dåp
 - c) Fadder- og forbederansvar
 - d) Faste samlinger for foreldre/foresatte
 - e) Trosopplæring
 - f) Barn og nattverd
 - g) Konfirmasjon
 - h) Forkynnelse og opplæring av voksne
 - 2.2.2 Stemmerett
 - 2.2.3 Kirkebokføring

- 2.2.4 Vern og lære og liv
 - a) Vern om lære og liv i forkynnelse og sjelesorg
 - b) Ordning for vern om lære og liv
 - c) Prosedyre
 - d) Setteeldsteråd

- 2.3 Pastor
 - 2.3.1 Oppgaver
 - 2.3.2 Kall av pastor
 - a) Generelt
 - b) Godkjenning og læresamtale
 - c) Utlysing
 - d) Kall
 - 2.3.3 Ordinasjon
 - 2.3.4 Ordinertes reservasjonsrett
 - a) Vigsel
 - b) Nattverd
 - c) Dåp
 - 2.3.5 Midlertidig pastor
 - 2.3.6 Avslutning av arbeidsforhold
 - 2.3.7 Aldersgrense
 - 2.3.8 Meldinger
 - 2.3.9 Forholdet til bestemmelsene for vern om lære og liv

- 2.4 Eldste og eldsteråd
 - 2.4.1 Oppgaver
 - 2.4.2 Kall av eldste
 - 2.4.3 Ordinasjon
 - 2.4.4 Ordinertes reservasjonsrett
 - 2.4.5 Organisering av eldstetjenesten
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Eldsterådets møter
 - c) Oppfølging, videreutdanning og permisjon
 - d) Årsmelding
 - 2.4.6 Avslutning av tjenesten
 - 2.4.7 Aldersgrense
 - 2.4.8 Meldinger om endringer
 - 2.4.9 Forholdet til bestemmelsene for vern om lære og liv
 - 2.4.10 Setteeldsteråd

- 2.5 Diakoner og diakonråd
 - 2.5.1 Oppgaver
 - 2.5.2 Valg av diakoner
 - 2.5.3 Innsettelse
 - 2.5.4 Ansatte diakonimedarbeidere
 - 2.5.5 Organisering av diakontjenesten
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Diakonrådets møter
 - c) Oppfølging, videreutdanning og permisjon
 - d) Årsmelding
 - 2.5.6 Avslutning av tjenesten

- 2.5.7 Aldersgrense
- 2.6 Menighetsråd
 - 2.6.1 Oppgaver
 - 2.6.2 Valg av menighetsråd
 - 2.6.3 Forbønnshandling
 - 2.6.4 Ansatte
 - 2.6.5 Organisering menighetsrådet
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Menighetsrådets møter
 - c) Oppfølging, videreutdanning og permisjon
 - d) Årsmelding
 - 2.6.6 Avslutning av tjenesten
 - 2.6.7 Aldersgrense
- 2.7 Menighetsmøtet
 - 2.7.1 Oppgaver
 - 2.7.2 Forretningsorden
 - a) Innkalling og saksdokumenter
 - b) Gjennomføring av menighetsmøtet
 - c) Antall menighetsmøter og årsmøte
 - d) Anke over menighetsmøtets vedtak
- 2.8 Retningslinjer og veiledninger
- 3 KIRKEORDNING: TILSYNSRÅD (PRESBYTERIUM)
 - 3.1 Tilsynsråd (Presbyterium)
 - 3.1.1 Sammensetning
 - 3.1.2 Tilsyn
 - 3.1.3 Tilsynsbesøk
 - 3.1.4 Menigheter der tilsynsrådets (presbyteriets) styre fungerer som eldsteråd eller supplerer eldsterådet
 - 3.1.5 Nybrottsarbeid innen tilsynsområdet
 - 3.1.6 Barne- og ungdomsarbeidet innen tilsynsområdet
 - 3.1.7 Tilsynsrådets (Presbyteriets) økonomi
 - 3.1.8 Forpliktende underskrifter
 - 3.1.9 Stillings- og tjenestebeskrivelse for ansatte og tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirkes tilsynsråd (presbyterier)
 - a) Ansettelsesforhold / Valg
 - b) Ansattes / Tillitsvalgtes forholdet til Den Evangelisk Lutherske Frikirkes bestemmelser
 - c) Arbeidsoppgaver
 - d) Lønns- og arbeidsvilkår
 - e) Annet
 - 3.2 Tilsynsrådsmøtet (presbyteriemøtene)
 - 3.2.1 Frister og innkalling
 - 3.2.2 Saker til behandling
 - a) Konstituering

- b) Meldinger og regnskaper
- c) Innsendte saker og andre saker
- d) Kall og valg
- e) Planer
- 3.2.3 Enkeltpersoner og ankesaker
- 3.2.4 Saksforberedelser
- 3.2.5 Opplysninger i styrets melding
- 3.2.6 Behandling av saker i menighetene
- 3.2.7 Melding om behandling og representasjon
- 3.2.8 Valgkomiteens oppgaver
- 3.2.9 Forhåndsinformasjon til representantene
- 3.2.10 Forberedelser til komiteenes arbeid
- 3.2.11 Konstituering og habilitet
- 3.2.12 Administrering av møtet
- 3.2.13 Opplesning av meldinger m.v.
- 3.2.14 Taletid og talerett
- 3.2.15 Levering av forslag
- 3.2.16 Benkeforslag
- 3.2.17 Redaksjonskomiteens ansvar
- 3.2.18 Voteringsorden
- 3.2.19 Uoverensstemmelser
- 3.2.20 Eventuelsaker
- 3.2.21 Protokolltilførsel
- 3.2.22 Oppfølging
- 3.2.23 Anke og iverksettelse

- 3.3 Tilsynsrådets (presbyteriets) styre
- 3.3.1 Oppgaver
- 3.3.2 Sammensetning
- 3.3.3 Tilsynsmenn
- 3.3.4 Tilsynsmannsmøter
- 3.3.5 Organisering av arbeidet i tilsynsrådets (presbyteriets) styre
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Møter i tilsynsrådets (presbyteriets) styre
 - c) Oppfølging og videreutdanning
 - d) Melding fra tilsynsrådets (presbyteriets) styre
- 3.3.6 Fratredelse fra tilsynsrådets (presbyteriets) styre
- 3.3.7 Suppleringsvalg til tilsynsrådets (presbyteriets) styre
- 3.3.8 Meldinger om endringer
- 3.3.9 Anke

3.4 Retningslinjer og veiledninger

4 KIRKEORDNING: SYNODE

- 4.1 Synoden
 - 4.1.1 Sammensetning
 - 4.1.2 Tilsyn
 - 4.1.3 Tilsynsbesøk
 - 4.1.4 Midlertidig ledelsesansvar for arbeidsområder og institusjoner

- 4.1.5 Nye arbeidsområder
- 4.1.6 Barne- og ungdomsarbeidet
- 4.1.7 Synodens økonomi
- 4.1.8 Forpliktende underskrifter
- 4.1.9 Stillings- og tjenestebeskrivelse for ansatte og tillitsvalgte i Den Evangelisk Lutherske Frikirkes synode
 - a) Ansettelsesforhold / Valg
 - b) Ansattes / Tillitsvalgtes forholdet til Den Evangelisk Lutherske Frikirkes bestemmelser
 - c) Arbeidsoppgaver
 - d) Lønns- og arbeidsvilkår
 - e) Annet
- 4.1.10 Synodens eiendommer
 - a) Definisjon
 - b) Forhåndsuttalelser og vedtaksmyndighet
 - c) Salgsmåte
 - d) Forkjøpsrett
 - e) Særskilt for tjenestebolig
- 4.2 Synodemøtet
 - 4.2.1 Frister og innkalling
 - 4.2.2 Saker til behandling
 - a) Konstituering
 - b) Meldinger og regnskaper
 - c) Innsendte saker, forfatnings- og reglementsendringer, samt andre saker
 - d) Valg
 - e) Planer
 - 4.2.3 Enkeltpersoner og ankesaker
 - 4.2.4 Saksforberedelser
 - 4.2.5 Opplysninger i styrets melding
 - 4.2.6 Behandling av saker i menighetene
 - 4.2.7 Melding om behandling og representasjon
 - 4.2.8 Valgkomiteens oppgaver
 - a) Synodestyret.
 - b) Andre styrer, råd og utvalg, samt revisorer
 - c) Synodens arbeidskomiteer
 - d) Synodens møteledere, møtesekretærer og redaksjonskomité
 - 4.2.9 Forhåndsinformasjon til representantene
 - 4.2.10 Forberedelser til komiteenes arbeid
 - 4.2.11 Konstituering og habilitet
 - 4.2.12 Administrering av møtet
 - 4.2.13 Opplesning av meldinger m.v.
 - 4.2.14 Taletid og talerett
 - 4.2.15 Levering av forslag
 - 4.2.16 Benkeforslag
 - 4.2.17 Redaksjonskomiteens ansvar
 - 4.2.18 Voteringsorden
 - 4.2.19 Uoverensstemmelser
 - 4.2.20 Eventuelsaker
 - 4.2.21 Protokolltilførsel
 - 4.2.22 Oppfølging

- 4.2.23 Iverksettelse
- 4.2.24 Kontorhjelp

- 4.3 Synodestyret
 - 4.3.1 Oppgaver
 - 4.3.2 Sammensetning
 - 4.3.3 Kirkens øverste tilsynsmenn
 - 4.3.4 Tilsynsmannsmøter
 - 4.3.5 Organisering av arbeidet i synodestyret
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Møter i synodestyret
 - c) Oppfølging og videreutdanning
 - d) Melding fra synodestyret
 - 4.3.6 Fratredelse fra synodestyret
 - 4.3.7 Suppleringsvalg til synodestyret
 - 4.3.8 Meldinger om endringer
 - 4.3.9 Ankesaker

- 4.4 Synodens læreutvalg
 - 4.4.1 Oppgaver
 - 4.4.2 Sammensetning
 - 4.4.3 Møtetidspunkt og innkalling
 - 4.4.4 Faglige bistand
 - 4.4.5 Organisering av arbeidet i synodens læreutvalg
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Møter i synodens læreutvalg
 - c) Oppfølging og videreutdanning
 - d) Melding fra synodens læreutvalg
 - 4.4.6 Fratredelse fra synodens læreutvalg
 - 4.4.7 Endringer i sammensetningen av synodens læreutvalg
 - 4.4.8 Meldinger om endringer

- 4.5 Forfatningsutvalg
 - 4.5.1 Oppgaver
 - 4.5.2 Sammensetning
 - 4.5.3 Møtetidspunkt og innkalling
 - 4.5.4 Samarbeid
 - 4.5.5 Organisering av arbeidet i forfatningsutvalget
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Møter i forfatningsutvalget
 - c) Oppfølging og videreutdanning
 - d) Melding fra forfatningsutvalget
 - 4.5.6 Fratredelse fra forfatningsutvalget
 - 4.5.7 Endringer i sammensetningen av forfatningsutvalget
 - 4.5.8 Meldinger om endringer

- 4.6 Andre styrever, råd og utvalg
 - 4.6.1 Oppgaver
 - 4.6.2 Sammensetning
 - 4.6.3 Møtetidspunkt og innkalling
 - 4.6.4 Samarbeid

- 4.6.5 Organisering av arbeidet i andre styrever, råd og utvalg
 - a) Oppgavefordeling
 - b) Møter i andre styrever, råd og utvalg
 - c) Oppfølging og videreutdanning
 - d) Melding fra andre styrever, råd og utvalg
- 4.6.6 Fratredelse fra andre styrever, råd og utvalg
- 4.6.7 Endringer i sammensetningen av andre styrever, råd og utvalg
- 4.6.8 Meldinger om endringer
- 4.8 Retningslinjer og veiledninger

5. KIRKEORDNING: ANDRE BESTEMMELSER

- 5.1 Saksbehandling og dokumentoppbevaring
 - 5.1.1 Formål
 - 5.1.2 Organisering
 - 5.1.3 Habilitet
 - a) Habilitetskrav
 - b) Foreløpig avgjørelse
 - c) Avgjørelse av habilitetsspørsmålet
 - d) Oppnevning av stedfortreder
 - 5.1.4 Protokoller
 - 5.1.5 Arkiv
 - a) Menighetens arkiv
 - b) Tilsynsrådets (Presbyteriets) arkiv
 - c) Synodens arkiv
 - 5.1.6 Samarbeid
 - 5.1.7 Andre bestemmelser
- 5.2 Endringer i forfatning og reglement
 - 5.2.1 Endringer i forfatningen
 - a) Forslagsrett
 - b) Utredning
 - c) Førstegangsbehandling
 - d) Andregangsbehandling
 - 5.2.2 Endringer i reglement
 - a) Forslagsrett
 - b) Utredning
 - c) Behandling
 - 5.2.3 Redaksjonelle endringer
- 5.3 Oppløsning
- 5.4 Retningslinjer og veiledninger
- 5.5 Erklæringer, hyrdebrev, høringsuttalelser og prinsipputtalelser

Den anbefalte ordlyden i forfatning og reglement presenteres i vedlegg 2.

Forfatningsutvalget anbefaler at eventuelle endringer trer i kraft når de er vedtatt av synoden.

Endringer som gjelder tilsynsmannsordningen iverksettes i forbindelse med første tilsynsrådsmøte (presbyteriemøte) etter at de er vedtatt.

Retningslinjer som er oppført i bakerste kolonne i vedlegg 1, forutsettes forvaltet av synodestyret. Øvrige retningslinjer forutsettes å opphøre fra samme tidspunkt som eventuelle endringer i forfatning og reglement iverksettes.

Forfatningsutvalget anbefaler at synodens bestemmelse om nattverdforvaltning beholdes, men synodestyret eller synodens læreutvalg kan vurdere den i forhold til retningslinjer for nattverdforvaltning.

Synodens bestemmelse om antall tilsynsområder gjelder inntil det eventuelt fattes ny beslutning om endret antall tilsynsområder.

8 LITTERATURLISTE

Kapittel 3.1:

Skrifter det er referert direkte til:

Berge, Lars. *Løs Baandene, lad kræfterne udvikles. En beskrivelse og analyse av kirkeforfaningsdebatten i Norge fra 1840 til 1859 med tanke på dens historiske og kirkelige forutsetninger*. Trondheim: NTNU, 2000

Garborg, Arne. *Jaabæk og Præsterne*. Tvedestrand: Th. N. Eskildsen 1874.

Nichol, Todd. "Singing the Lord's song in a foreign land. Organizing the Public Ministry Among Norwegian-American Lutherans». I Gullaksen, Austad, Fougner og Skarsaune (red.): *Reform og embete. Festskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen den 1. juli 1993*. Oslo: universitetsforlaget 1993.

NoU 1975: 30. *Stat og kirke*. Oslo: Universitetsforlaget 1975.

Redegjørelse for Arendals og Omegns frikirkelige Forening samt en kort Framstilling af de Grunde, der har ledet til Dannelsen af et af Staten uafhængigt evang.-luthersk Kirkesamfund (trykt i *Den norske evangelisk lutherske frikirke gjennom 75 år, Oslo: Norsk luthersk forlag 1952*, side 47-84).

Thorstvedt, Åsa. "af de Menigheden skjænkede Tjenester eller Embeder...». *De ordnede tjenestene i den tidlige Frikirken*. Masteroppgave i kirke- og misjonshistorie ved Misjonshøgskolen, Stavanger 2006.

Utaker, Helge. «Nytt lys over frikirke-dannelsen. Ideer og påvirkning fra samtidig kirke-debatt». I *Kristus er herre. Den Evangelisk Lutherske Frikirke 1877-1977*. Oslo: Norsk luthersk forlag 1977.

Aktuelle skrifter det ikke er referert direkte til:

Fredheim, Jon Arne. *Frikirkens antagelse av den presbyterianske forfatning. Bakgrunn og forutsetninger*. Menighetsfakultetet: spesialavhandling i kirkehistorie 1984.

Hægeland, Tormod. *Evangelisk luthersk dissens i en evangelisk luthersk statskirke. Om kirkelige forhold i Brunlanes omkring århundreskiftet*. Universitetet i Trondheim: Hovedoppgave i historie 1975.

Oftestad, Bernt. *Den norske statsreligionen. Fra øvrighetskirke til demokratisk statskirke*. Kristiansand: Høyskoleforlaget 1998.

Solberg, Terje. *Prestene Johan Storm Munch og Paul Peter Wettergreen som veiryddere for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge*. Menighetsfakultetet: spesialavhandling i kirkehistorie 1981.

Waale, Ragnhild Bakke. *En evangelisk luthersk frikirke? En teologisk skisse av Frikirkens tilblivelse og utvikling*. Menighetsfakultetet: Hovedoppgave i kristendoms-kunnskap 1980.

Kapittel 3.3:

Skrifter:

Holquist, H. og Nørregaard, J. *Kirkehistorie*. København: J.H. Schultz forlag 1963.

Luther, M. *At en kristen forsamling eller menighet har rett og makt til å bedømme enhver lære og til å kale, innsette og avsette lærere. Redegjørelse og begrunnelse ut fra Skriften*. Verker i utvalg, Oslo: Gyldendal 1980, bd. III.

McGrath, A. *A Life of John Calvin, A study in the Shaping of western Culture*. Oxford: Blackwell Publishing 1990.

Myklebust, O.G. «Om presbyterianismen som konfesjonstype», i *Tidsskrift for Teologi og Kirke*, 1956.

Nome, J. *Det norske misjonsselskaps historie i norsk kirkeliv*. Stavanger: Dreyers grafiske anstalt 1943.

Tiltnes, A. og Vik, A. *Det norske lutherske kinamisjonsforbund gjennom 50 år*. Oslo: Det norske lutherske kinamisjonsforbunds forlag 1946, bd. II.

Oppslagsverk:

Dictionary of the Christian Church. Oxford: Oxford University Press 1997.

Dictionary of Scottish Church History & Theology. Downers Grove: Intervarsity Press 1993.

Theologische Realenzyklopädie. Berlin: de Gruyter 1977-2007.

9 VEDLEGG

1. Skjematisk framstilling av tilrådd organisering av bestemmelser for Den Evangelisk Lutherske Frikirke side 72.
2. Anbefalt ordlyd i forfatning og reglement for Den Evangelisk Lutherske Frikirke " 75.